

Jalostuksen tavoiteohjelma

2020 - 2024

Karkeakarvainen kettuterrieri

Ohjelma on hyväksytty SKT ry:n vuosikokouksessa 16.3.2019 valtuuttaen hallituksen tekemään tarpeelliset muutokset.

SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 9.10.2019

Sisällys

1. YHTEENVETO	5
2. RODUN TAUSTA.....	5
Alkuperä ja käyttötarkoitus	5
Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa.....	5
Sukulaisrodut, joiden kanssa yhteinen kehityshistoria	6
Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys	7
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	11
Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät.....	12
4. RODUN NYKYTILANNE	12
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja	12
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos.....	13
Rekisteröintimäärät Suomessa.....	13
Taulukko 1. Vuositilasto – rekisteröinnit.....	13
4.1.3 Käytetyimmät jalostusurokset	14
Jalostukseen käytetyt eri urokset:.....	14
4.1.4 Käytetyimmät jalostusnartut.....	16
Narttujen jälkeläistilasto v. 2010-2019.....	16
4.1.5. Jalostukseen eniten käytettyjen koirien sukulaisuus	17
4.1.6 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta.....	19
4.1.7 Rodun populaatiot muissa maissa.....	19
rekisteröinnit eri maissa	19
4.2.1 Nykyinen käyttötarkoitus	20
4.2.2 Kettuterrierin metsästysominaisuudet	20
4.2.3 Käyttöominaisuuksien nykytilanne	20
Käyttöominaisuuksien säilyttäminen	21
Vertailu rodun kotimaahan ja muihin tärkeisiin kasvatusmaihin.....	21
Kokeet.....	21
Hyötykoira-, virka- tai muu työkäyttö	22
4.2.4. Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen.....	22
Luonne.....	22
4.2.5 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen.....	23
Yksinoloon liittyvät ongelmat.....	23

Lisääntymiskäyttäytyminen	23
Sosiaalinen käyttäytyminen.....	23
Pelot ja ääniherkkyys	23
Ikään liittyvät käytöshäiriöt	24
Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen	24
4.2.6 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta	24
Keskeisimmät ongelmakohdat	24
Ongelmien syyt ja vähentäminen	24
4.3. Terveys ja lisääntyminen	25
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet.....	25
4.3.2. Suomessa esiintyvät viat ja sairaudet.....	25
Patellaluksaatio	26
Legg-Perthes	26
Atooppinen ihottuma	26
van der Eyde-Gupta-syndrooma.....	26
Yhdistyksen terveystarkastus	27
Muiden maiden terveystilanne	27
4.3.3 Kirjallisuudessa mainitut muut viat ja sairaudet	28
.Linssiluksaatio.....	28
Katarakta	28
Ataksia	28
Epilepsia.....	28
Maksashuntti	28
High toe	29
Purentavirheet.....	29
Häntämutka ja korvien asentovirheet.....	29
4.3.4 Yleisimmät kuolinsyyt.....	30
4.3.5 Lisääntyminen.....	32
Keskimääräinen pentuekoko	32
Astumisvaikeudet	32
Tiinehtymisvaikeudet	32
Synnytysongelmat	32
Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla.....	32

Pentukuolleisuus	33
Synnynnäiset viat ja epämuodostumat	33
4.3.6 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	33
4.4. Ulkomuoto	33
4.4.1 Rotumääritelmä	33
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset	36
Rodun koirien näyttelykäynnit	36
Näyttelyissäkäynnit	36
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	37
5 Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta	37
Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus	37
Jalostussuosituksen ja PEVISAN ajantasaisuuden arviointi	38
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	38
6.1 Jalostuksen tavoitteet	38
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	39
6.3 Uhat ja mahdollisuudet	39
6.4 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	41
7. LÄHTEET	41
8. LIITTEET	41

1. YHTEENVETO

Rotukohtainen jalostuksen tavoiteohjelma on tarkoitettu kasvattajien, rodun harrastajien ja rodusta kiinnostuneiden käyttöön. Se antaa tietoa rodun ominaisuuksista, nykytilanteesta ja tulevaisuuden tavoitteista.

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Karkeakarvainen kettuterrieri on peräisin Iso-Britanniasta. Ei tarkkaan tiedetä milloin ensimmäiset karkeakarvaiset ovat tulleet Suomeen, mutta niitä on ollut maassamme jo ennen järjestäytyneen kenneltoiminnan alkua 1800-luvulla. Rodun alkuperäinen käyttötarkoitus on pienriistan metsästys, lähinnä luolametsästys, mutta nykyään rotua käytetään monipuolisuutensa takia myös monissa muissa harrastusmuodoissa. Rodun suosio on laskenut 1950–1970-lukujen huippuvuosista ja nykyään vuosittaiset rekisteröintimäärät ovat Suomessa noin 100 koiraa. Populaation rakenne on säilynyt riittävän laajana rekisteröintimäärien laskusta huolimatta ja yksittäisten urosten jalostuskäyttö on maltillista. Luolametsästyksen suosio on viime vuosina laskenut ja aikaisemmin lähes ainoana luolakoirarotuna olleen karkeakarvaisen kettuterrierin rinnalle on tullut muita samantyyppisiä rotuja, jotka ovat kasvattaneet suosiotaan karkeakarvaisen kustannuksella. Rodun ulkomuodollinen taso on Suomessa kirjava, mutta parhaat koirat ovat kansainvälistä huipputasoa. Karkeakarvaista kettuterrieriä pidetään yleisesti terveenä rotuna, mutta virallisia terveystutkimuksia on tehty hyvin vähän, eikä siten rodun terveystilanteesta ole juurikaan tutkimukseen perustuvaa tietoa.

Karkeakarvaisen kettuterrierin jalostuksen tavoiteohjelman tarkoituksena on kartoittaa rodun jalostuksellinen tilanne Suomessa, asettaa jalostukselliset tavoitteet sekä etsiä keinoja näihin tavoitteiden saavuttamiseksi. Käytännön tavoitteita ovat käyttöominaisuuksien säilyttäminen vähintään nykyisellä tasolla ja ulkomuodon yhtenäistäminen. Rodun terveystilanteen tarkempi kartoittaminen sekä rodun suosion lisääminen ovat myös tavoitteita, jotta rodun rekisteröintimäärät eivät laskisi ja kanta säilyisi elinvoimaisena.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

Kuten muutkin terrierirotut, kettuterrieri on peräisin Englannista. Ketunmetsästys ratsain ajueen kanssa on aina ollut lähinnä yläluokan huvi, todellakin huvi pikemminkin kuin välttämättömyys. Turkissomisteet olivat tosin muodikas lisä herrasmiehen vaatetuksessa 1200- ja 1300-luvulla. Kuitenkin vasta 1300-luvun puolivälissä löytyy luotettavia viittauksia siihen, että ketunmetsästyksessä olisi alettu käyttää maan alle tunkeutuvia pieniä koiria. Gace de la Vigne'n 1359 julkaistussa teoksessa Poeme sur la Chasse mainitaan "chiens terriers", mutta sen jälkeen ei säilyneitä mainintoja ole. Varhaisimmat merkinnät kettuterrierimäisistä koirista löytyvät Juliana Barnerin 1400-luvulla kirjoittamasta kirjasta, jossa hän kuvaa "teroures"-nimisiä pieniä metsästyskoiria. Näitä oli kahta lajia, sileä- ja karkeakarvaisia. Vanhat asiakirjat kertovat näillä metsästetyn paljon jo 1500-luvulla. Vanhin tunnettu kuva terriereistä on peräisin 1700-luvulta. Se esittää valkoista sileäkarvaista koiraa, jolla on nykyisiin koiriin verrattuna pitkä selkä ja huomattavan leveä pää.

Vaikka aateliset pitivätkin huolen siitä, että heidän oma terrierityypinsä säilyi mahdollisimman puhtaana, pääpaino koirien kasvatuksessa oli metsästysominaisuuksissa. Terrierit jakaantuivat kuitenkin jo varhain kolmeen päätyyppiin, valkoisiin "Old English"-terriereihin, mustaruskeisiin "black and tan"-terriereihin

sekä karkeakarvaisiin, suurikokoisiin Walesin seudulta kotoisin oleviin terriereihin. Pieniä terrierejä käytettiin etupäässä luolametsästyksessä sekä rotanpyydystyskilpailuissa. Pienten terriereiden tyyppi kehittyi vähitellen sekä ulkomuodoltaan että kyvyiltään muita paremmaksi ajamaan kettu ulos luolasta. Rotu saikin tästä metsästyksestä nimensä ja kettuterrieri saavutti ainutlaatuisen suosion ja levinneisyyden. Neljän valkeita ja kirjavia terrierejä jalostaneen kennelin, Groven, Oakleyn, Quornin ja Beloivirin, voidaan sanoa laskeneen perustan nykyaikaiselle kettuterrierin jalostukselle. Pastori John "Jack" Russell (1795–1884) oli yksi merkittävimmistä kasvattajista, jonka päämäärät olivat nimenomaan metsästysominaisuuksissa. Vaikka nykyisin tunnustetaan kaksi hänen nimeään kantavaa erillistä rotua, Russell kasvatti kettuterriereitä, ja kun mennään sukutauluissa tarpeeksi kauas, kettuterrierien taustasta tulee vastaan Russellin koiria.

Kettuterrierin oli tarkoituksenmukaista olla valkovoittainen, jolloin se erottuu helpommin riistaeläimistä. Sen tuli kooltaan olla niin pieni, että se pystyi seuraamaan kettua koloihin, mutta kuitenkin niin suuri, että se pystyi seuraamaan ratsastajia. Kovin pieniä tai matalajalkaisia koiria ei siis pidetty tässä suhteessa ihan-teellisina.

Aluksi rodun karvanlaatujen välinen ero ei ollut niin selvä kuin nykyisin. Samassa pentueessa saattoi syntyä niin sileä- kuin karkeakarvaisiakin pentuja ja niitä voitiin käyttää jalostukseen turkinlaatu huomioimatta. Vasta 1920-luvulla rotukirja suljettiin, jonka jälkeen kumpaakin karvanlaatumuunnosta on jalostettu itsenäisinä rotuina. Aluksi sileäkarvaiset olivat suositumpia. Jo ensimmäisessä Englannissa vuonna 1859 pidetyssä koiranäyttelyssä tiedetään esitetyn joitakin kettuterriereitä. Virallisesti rotuna kettuterrieri tunnustettiin kymmenen vuotta myöhemmin vuonna 1869. Vuonna 1876 perustettiin The Fox Terrier Club ja samana vuonna hyväksyttiin ensimmäinen rotumääritelmä. Vuonna 1886 Charles Cruftin järjestämässä näyttelyssä Westminsterin Aquariumissa esitettiin 125 sileäkarvaista ja 50 karkeakarvaista. Vuosisadan vaihteen jälkeen tapahtui käänne karkeakarvaisten eduksi, niiden harrastajajoukko kasvoi valtavasti ja tuli muotiin. Erityisesti rodun jalostamisessa ansioitui Newcastle'n herttuatar, kuningas Yrjö V:n sisar, jonka Notts-kennelin Comedian of Notts'in pojanpoikaa, kuuluisaa Talavera Simonia, pidetään aikansa merkittävimpana jalostusuroksena, jonka avulla rotuun saatiin vakiinnutettua muun muassa rodulle tyypillinen pitkä ja kapea pää.

Kun näyttelytoiminta pääsi toden teolla vauhtiin 1900-luvulle tultaessa, brittiläiseen tapaan metsästys- ja näyttelykoirakanta alkoivat hieman eriytyä. Kettuterrieristä tuli varsinainen muotikoira ja jo vuosisadan vaihteessa ja parhaista yksilöistä maksettiin uskomattomia summia. Jo tuolloin kettuterriereitä vietiin myös muihin maihin, lähinnä USA:han, usein erittäin korkeasta hinnasta.

Ennen ensimmäistä maailmansotaa aloittaneista kasvattajista merkittäviä olivat mm. S G Fields, kennel Wyche. Jo tuolloin rodussa tuli tavaksi käyttää ammattihandlereita esittämässä koiria näyttelyissä. Myös trimmaus alkoi yleistyä, minkä mukana karvapeite rupesi kehittymään runsaammaksi. Ja jo tuolloin käytiin keskustelua koirien koosta. Muita merkittäviä kenneleitä olivat myös Wildoaks ja Crackley, hieman myöhemmin kuvaan tulivat myös Newmaidley- ja Travella-kennelit, edelleen Roundway, Whitwyre, Weltona, Penda, Zeloy, Wyretex, Cawthorne, Crackwyn ja Gosmore.

Sukulaisrodut, joiden kanssa yhteinen kehityshistoria

Kettuterrieri on vanha ja puhdas rotu. Englannissa on kuitenkin ollut tapana, että jokaisella on oma erikoisalansa ja jokainen tekee vain sitä mihin on erikoistunut. Jo 1900-luvun alkupuolella kettuterrieri alkoi tulla muotiin ja saada suosiota seurakoirana, mitä metsästävä väki vieroksui. Silloin myös näyttelytoiminta kehittyi ja kettuterrieri oli suosittu näyttelykoira. Vanhastaan maassa on ollut käytäntö, että metsästysseurueet,

huntit, ovat pitäneet omaa kirjanpitoaan koiristaan eivätkä ole rekisteröineet niitä the Kennel Clubissa. Jo tuolloin metsästäjät arvelivat, että suuri suosio ja näyttelyt pilaavat rodun. Vaikka huntien koirilla, terriereillä enempää kuin ajokoirillakaan, ei ole ollut the Kennel Clubin rekisterikirjoja, niiden polveutuminen on tiedetty tarkkaan.

Kun pastori John "Jack" Russell kasvatti metsästysterriereitä 1800-luvulla, hänen koiransa saivat kuuluisuutta hyvinä metsästyskoirina ja niitä levisi kautta maan. Nämä myös risteytyivät paikallisten koirien kanssa. Etenkin hevosten kasvattajat pitivät pieniä terrierityyppisiä koiria talleilla hävittämässä rottia ja tällaisia koiria sai usein hevoskauppojen yhteydessä mukaan kaupantekijäisinä. Koirat eivät välttämättä olleet mitenkään puhdasrotuisia. Tämäntyyppisiä koiria kulkeutui myös eri maihin. Etenkin Australiassa niitä on kasvatettu rotukoirina pitempään kuin Euroopassa. Lopulta ne tunnustettiin kahdeksi eri roduksi, korkeajalkaisempi parsonrussellinterrieri ja matalampi jackrussellinterrieri. Itse asiassa rotujen kotimaa Englanti oli viimeinen, joka tunnusti nämä rodut, ja vieläkin siellä- ja muuallakin - elää rekisteröimätön kanta "working parson" tai "working russell", sillä osa metsästäjistä ei hyväksy kenneljärjestöjen rekisteröimiä koiria eikä näiden näyttelyitä.

Kummassakin näistä roduista esiintyy kolmea eri karvanlaatutyyppiä: karkeakarvainen, välimuotoinen "broken-coated" sekä lyhytkarvainen. Kaikkia näitä voi olla samassa pentueessa, kuten kettuterriereitäkin alkuvaiheessa. Karkeakarvaiset eivät kylläkään ole niin runsaskarvaisia kuin tämän päivän karkeakarvaiset kettuterrierit.

Koska kettuterrieri on vanha rotu, niitä on kautta aikojen viety kulkeutunut eri maihin ja ne ovat risteytyneet paikallisten koirien kanssa. Näin on vähitellen syntynyt useita rotuja, jotka ovat itse asiassa kettuterrierien sekoituksia. Tanskalais-ruotsalainen pihakoira, brasilianterrieri, australialainen tenterfieldinterrieri, amerikankääpiökettuterrieri, amerikankarvatonterrieri, amerikanrottaterrieri, japaninterrieri ja andalusianrottakoira ovat tällaisia.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Karkeakarvainen levisi maassamme hitaammin kuin sileäkarvainen. Tähän lienee osittain ollut syynä se, ettei se saanut suosijoikseen yhtä vaikutusvaltaisia ja uhrautuvia henkilöitä kuin sileäkarvainen. Karkeakarvaisia kettuterriereitä Suomessa oli jo 1800-luvun lopussa. Karkeakarvaisen harrastus alkoi saavuttaa vankempaa jalansijaa vuonna 1908, kun maahamme saatiin ulkomailta hyviä siitoskoiria. Tämän alkutaipaleen huomattavimpina kasvattajina voidaan mainita insinööri K. V. Koskimies, faktori Yrjö Halme ja rouva Wera Gunst. Tältä karkeakarvaisten alkutaipaleelta voidaan mainita sangen epätavallinen yksilö, narttu Aimée, joka hyvien luolaominaisuuksiensa lisäksi haukkui erittäin hyvin hirveä.

Vasta ensimmäinen maailmansodan jälkeen vuosina 1922–1924 alkoi karkeakarvaisten suosio nousta eläinlääkäri W. Hackmanin ja herra N. Gyllenbergin aloittaessa karkeakarvaisten kasvatuksen. Vuonna 1929 saatiin maahamme ulkomailta useita hyviä siitoskoiria, joista on ennen kaikkea mainittava Englannista tuotu uros Gold Signet. Uros herätti innostusta rodun harrastajissa harvinaisen kauniilla tyypillään. Gold Signet oli Talavera Simonin pojanpoika, joten kasvattajat saivat toivomansa uuden verilinjan sukutauluihinsa. Harrastus vahvistui ja rotu sai useita uusia kasvattajia. Karkeakarvainen kettuterrieri saavutti maassamme lukumääräisesti johtoaseman terrieriroitujen tuolloin harvassa joukossa.

1930-luvun jälkeen pääasiassa neljä kenneliä, N. Gyllenbergin Nickens, G. Olinin Aias, A. Hagströmin Diamond, ja E Östermanin Seagers, huolehtivat rodun tulevaisuudesta nostoen karkeakarvaisen laadun korke-

alle. Toinen maailmansota vaikutti tuhoisasti karkeakarvaisiin, sillä suurin osa parhaasta kannasta hävisi silloin kokonaan. Sodan päätyttyä jalostustoiminta oli joutunut ahtaalle sopivien siitoseläinten puuttuessa. Tilanteeseen saatiin apua, kun herra Walter Shaw palasi sodan jälkeen Suomeen mukanaan englantilainen uros Minstrael Masterpice, jonka avulla jalostusta voitiin jatkaa. Myöhemmin hän tuotti yhdessä poikansa kanssa Englannista toisen uroksen, Epping Explorerin, joka saapui maahamme vuonna 1947 ja saavutti valionarvon vuotta myöhemmin. Maahamme oli saatu parasta mahdollista sukua oleva koira, joka Gallant Fox of Wildoaksin kautta polveutuu Talavera Simonista. Tuona aikana koiranäyttelyissämme toimineet ulkomaiset palkintotuomarit ovat arvioineet Epping Explorerin ulkomuodollisesti hyvin korkealle. Exploreria käytettiin laajasti jalostukseen ja sen avulla saatiin rodun tasoa nostettua.

40- ja 50-lukujen vaihteessa aloitettiin myös luolakoetoiminta. Etenkin Birger Stellberg, Singens-kennel, oli tunnettu kouluttaja ja metsästyskoirien kasvattaja. Beatrice Ahonius, Trappers-kennel, tuotti merkittäväksi siitosuroksiksi muodostuneet Bobadilla Rolling Stone Englannista ja Ruotsista Gårldskäls Gaspar. Hän toi myös Englannista Rhythmic Rocket'in, joka sittemmin vaikutti ennenkaikkea Hilpi Kydön Hilkin-kennelissä, joka olikin sitten yksi pitkäaikaisimmista kasvattajista. Kun Gitta Ringwall, kennel Black Spot, aloitti kasvatustyönsä, uusi luku aukeni karkeakarvaisen kettuterrierin historiassa. Hän tuotti lukuisia koiria sekä Englannista että Pohjoismaista, ja hänen koiransa olivat vuosikymmenien ajan näyttelyiden voitokkaimpia. Hänen merkittävistä koiristaan tulkoon mainituiksi mm. Briar Benedict, Stenus Fox Somersault, Stenus Fox Sympatcia Ballet Girl av Torefjell, Black Story, Crackwyn Corporal, Coat-Hey Johnnie, Faithful of Falstaff, Arley Swell, Arberth Oarsman, Mitre Cara Mia, Caradochouse Span, Caradochouse Apex ja Cefnbryn Celt. Koska rotu oli tavattoman suosittu, sillä oli tietenkin myös useita kasvattajia. Merkittävimmäksi edellä mainittujen lisäksi nousivat mm. Kirsti Lankisen Kirslan-kennel, joka tuotti myös Englannista muutamia merkittäviä koiria, kuten nartun Whitwyre Crescent Moon ja urokset Whitwyre Master Jack, Cademan's Spitfire sekä Zelay Distinction. Muita pitkään vaikuttaneita kasvattajia olivat Kurt Liljeberg, kennel Fox Clary, Aarre Kuusinen, Rajapirtin kennel, jossa oli Gitta Ringwallin Norjasta tuottama uros Black-Negro, Salme Leiskallio, Karuniemen kennel ja Onni Sunnu, Kaihon kennel.

50- ja 60-luvut, vielä 70-lukukin olivat karkeakarvaisen kettuterrierin suuren suosion aikaa. Maassa ei ollut moniakaan muita pieniä luola- ja seurakoirarotuja. Silloiset ajatukset ja tietämys jalostuksesta, koirapsykologiasta ja pentujen luovutusiästä aiheuttivat sen, että rotu sai huonon maineen, jota on myöhemmin ollut vaikea korjata. 70-luvulla mukaan tuli uusia kasvattajia, joista pisimpään, tähän päivään asti ovat toimineet Wolfheart-kennel, Paula Heikkinen-Lehkonen, joka tuotti Norjasta merkittäviksi siitoskoiriksi muodostuneet urokset Marstens Mayor ja myöhemmin Hearty Vision Thistle-of-Peace, sitten tuli merkittävä englantilainen narttu Townville Tandora. Aino Siekkinen, Ansamarin kennel sekä Harry Tast, kennel Bonnie Step, aloittivat toimintansa tuolloin. Iris Viikari, kennel Finndogs, aloitti myös 70-luvulla ja tuotti Englannista menestyksellä nartun Sunnybrook Superfine ja uroksen Sunnybrook Spot On. Viimeksimainitut kennelit ovat kuitenkin jo lopettaneet toimintansa.

80-luvulla tuli jälleen uusia kasvattajia, jotka käänsivät katseensa Englannin sijaan Keski-Eurooppaan. Juha Palosaari, Starring-kennel, aloitti Saksasta tuodulla nartulla Cille v d Bismarckquelle. Yhteistyö Saksan suurimman ja kuuluisimman Bismarckquelle-kennelin kanssa on jatkunut, ja sittemmin Palosaari on tehnyt yhteistyötä myös amerikkalaisten ja italialaisten kasvattajien kanssa. Starring-koirat ovat hallinneet näyttelykehiä viime vuosikymmeninä. Päivi Avotie, kennel Gainsay, toi myös Saksasta nartun Quita v d Bismarckquelle sekä Englantiin siirtyneestä Louline-kennelistä uroksen Louline Hallmark. Ennen kaikkea metsästysominaisuuksiin päämääränsä asettanut Jorma Suurosen Killerin kennel aloitti myös 70- ja 80-lukujen vaihteessa ja on toiminut vuoteen 2010 asti.

80- ja 90-lukujen vaihteessa kuvaan astuivat Toivosen veljekset, joista etenkin Veli-Pekka Toivosen kennel Qway's Friend on tehnyt päämäärätietoista jalostusta. Samoin Airi Vilppulan Topgun-kennel, joka on tuonut Englannista lähinnä Corriecote-kennelistä useita hyviä koiria ja myös hollantilaisen uroksen Mister Mercury of Alanda's Home. Samoihin aikoihin alkoi toimintansa myös Erik Dahlströmin Guest Star-kennel, joka lähti rohkeasti hakemaan uusia linjoja astuttamalla narttujaan Saksassa Vorsterfeld-uroksilla. Jorma Mäkisen Wildwood-kennel on toiminut pienessä mittakaavassa, mutta etenkin kennelin uros Querelle on jättänyt vahvan jälkensä metsästyskoirien sukutauluihin, vaikka olikin itse englantilaisten näyttelykoirien jälkeläinen, em. Townville Tandoran poika.

Lähinnä metsästyskoiriin keskittynyt Tapio Laaksosen Ketunsurman kennel aloitti 80-90-lukujen vaihteessa ja jatkoi toimintaansa vuoteen 2006 asti. Kennelissä oli melko paljon käytetty Slovakiasta tuotu uros Zvell Lemart. Myöskin päämääränsä metsästyskäytössä pitävä Jarkko Ruotsalaisen Teritaipaleen kennel aloitti 90-2000-lukujen vaihteessa ja on edelleen jatkanut toimintaansa.

80-luvun loppupuolella aloitti Ritva ja Risto Salon kennel Ali-Vehmaan, joka sittemmin siirtyi Iitamari Salon omistukseen. Kasvatus jatkui 2010-luvulla yhdistämällä vanhoja linjoja uusiin tuontikoiriin, ennenkaikkea italialaisiin Strozavolpe-koiriin.

Taina ja Kari Muikun kennel Mixfox aloitti toimintansa jo 80-luvulla, ja on pienimuotoisesti jatkanut toimintaansa käyttäen eri narttulinjoja. 90-luvulla aloitti toimintansa Katariina Korhosen kennel Hit Theroad ja Paula Hytösen Akiina's kennel. Viimeksimainittu tuotti Englannista uroksen Brocolitia Double Impact, jonka käyttö on kuitenkin jäänyt vähäiseksi.

2000-luvulla aloitti Saana Tuomen kennel Mindhunter, joka on tuottanut koiria eri maista ja myös käynyt ennakkoluulottomasti astuttamassa narttuja ulkomailla saavuttaen varsin hyviä tuloksia. 2007 aloitti Ville Kuronen, kennel Profox, pyrkien kasvattamaan sekä ulkomuodollisesti että käyttöominaisuuksiltaan hyviä koiria ja tuotti Ranskasta nartun Europe du Clos des Amoureux ja uroksen Bellou-Junior du Haillet des Corneiredes.

Tällä hetkellä rodun piirissä näyttää toimivan useita uusia, innokkaita kasvattajia. Kuitenkin yhä jakautuminen ns. näyttely- ja käyttölinjoihin on tosiasia, vaikka siihen ei ole mitään järkevää perustetta. Monet englantilaisten näyttelykoirien jälkeläiset ovat osoittautuneet käyttökelpoisiksi metsästyskoiriksi, jos vain ovat saaneet tilaisuuden ominaisuuksiensa esilletuomiseen.

Aktiivisimpia uusista kasvattajista näyttävät olevan Irmeli Honkasen kennel Airwire, joka aloitti 2013 ja on tuottanut Englannista Travella-uroksia, sekä Mirka Vilmusen kennel Dazzdiva's vuodesta 2015. Viimeksimainittu on keskittynyt nimenomaan ginger-värisiin koiriin, ja siinä merkityksellä on ollut Hollannista tuotu uros Team Spirit Conquestador. Tämä kennel on yhteistyössä Ali-Vehmaan kennelin kanssa ottanut toimintansa lopettaneen Topgun-kennelin koirat talteen. Myöskin pienessä mittakaavassa toimiva Susanne Blomqvistin kennel Ruby Cloud näyttää tekevän pysyvää kasvatustyötä hyvin tuloksin.

Vuosien 2007-2019 välisenä aikana kaikkiaan 57 kennelnimen omaavaa kasvattajaa on rekisteröinyt pentuja. Kuitenkin näistä vain 20 kenneliä on toimintansa aikana rekisteröinyt enemmän kuin 10 pentuetta. Osa näistäkin on jo lopettanut rodun kasvatuksen. Niinpä voidaan todeta, että kasvatus on pitkäjännitteistä vain muutamien kohdalla. Ilman kennelnimeä tapahtuva satunnainen pentujen teettely on nykyisin vähäistä. Pääasiassa kasvatus on ollut pienimuotoista, hyvin harvalla kasvattajalla on ollut yhtä useampia pentueita vuosittain. Jonkin verran rodun piiriin on tullut uusia, innokkaita kasvattajia, joiden pysyvä vaikutus jää näh-

täväksi tulevaisuudessa. Uusia koiria on tuotu maahan eri maista, mutta vuosittaisten tuontien määrät ovat vähäisiä. Etenkin italialaisesta Strozavolpe-kennelistä on tullut useita koiria. Niiden suvut pohjautuvat pääasiassa englantilaisiin Travella-koiriin. Ensimmäiset ginger-väriset pennut syntyivät Topgun-kenneliin vuonna 2011.

Kennelit, jotka ovat rekisteröineet pentuja vuosien 2007-2019 välisenä aikana ja joilla on ollut toimintansa aikana vähintään 10 pentuetta, ovat:

	pentueita	ens.	viimeisin
Ajopyster, om. Markku ja Aimo Ahtiainen	11	1990	2017
Akiina's, om. Paula Hytönen	22	1992	2016
Ali-Vehmaan, om. Iitamar Salo	22	1988	2019
Ansamarin, om. Aino ja Antti Siekkinen	35	1976	2014
Guest Star, om. Erik Dahlström	20	1991	2010
Hannibalin, om. Ritva Erkkilä	15	1988	2008
Hit Theroad, om. Katariina Korhonen	22	1993	2019
Ketunsurman, om. Tapio Laaksonen	21	1989	2013
Killerin, om. Jorma Suuronen	47	1979	2010
Mettäluhdan, om. Elina ja Martti Peräsalo	24	1993	2012
Mindhunter, om. Saana Tuomi	26	2006	2019
Mixfox, om. Taina Muikku	19	1984	2014
Profox, om. Ville Kuronen	12	2007	2018
Qway's Friend, om. Sari ja V-P Toivonen	50	1992	2018
Starring, om. Juha Palosaari	61	1987	2017
Teritaipaleen, om Jarkko Ruotsalainen	26	1999	2019
Topgun, om Airi Vilppula	29	1989	2013
Toyriver's, om. Sami Hänninen	14	1993	2010
Wildwood, om. Jorma Mäkinen	20	1987	2011
Wolfheart, om. Paula Heikkinen-Lehkonen	81	1968	2019

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Suomen Kettuterrierit ry perustettiin 11.1.1975. Perustuskirjan allekirjoittivat Marja Ulmanen ja Birger Stellberg. Ensimmäisen johtokunnan puheenjohtajana toimi Raimo Lietsala, varapuheenjohtajana Kari Johansson sekä sihteerinä ja rahastonhoitajana Jyrki Korpi. Muina jäseninä olivat Birger Stellberg, Erkki Tuominen, Paavo Peltola, Armas Vainionpää, Ritva-Liisa Torni ja Marja Ulmanen. Vuoden alussa jäsenmäärä oli 57, liikevaihto oli 500 mk. Samana vuonna ilmestyi myös ensimmäinen Kettuterrieri-lehti.

Vuonna 1976 yhdistykseen liittyi ensimmäinen jäsenyhdistys, Oulun Seudun Terrieriyhdistys. Samana vuonna oli ensimmäinen luolakoirien koulutusleiri Haukkulaaksossa, josta tuli jokavuotinen perinne. Vuosittainen kesäleiri onkin edelleen yhdistyksen tärkein neuvonta- ja koulutustilaisuus sekä yksi tärkeimmistä talous- ja toimintakohteista. Leireillä on ollut myös ulkomaisia osanottajia.

Vuonna 1977 Suomen Kettuterrieriyhdistys liittyi Suomen Terrieriklubiin sekä Uudenmaan Kennelpiirin ja samalla myös Suomen Kennelliiton jäseneksi. Kunniajäseneksi kutsuttiin Gitta Ringwall, Heikki Suomus ja Hilpi Kytö, jotka olivat erityisen ansioituneita kettuterrierien kasvatuksessa.

Vuonna 1978 yhdistys sai oman viirin ja tunnuksen. Useita toimikuntia, mm. jalostus-, huvi- ja koetoimikunnat perustettiin. Vuoden Kettuterrieri -kilpailu perustettiin ja lehti sai uuden painoasun. Jäseniä oli 123 ja leirille osallistui yli sata osallistujaa. Yhdistyksen säännöt uusittiin ja siitä tuli rotua harrastava yhdistys, jonka kotipaikaksi Kouvola.

1980-luvun alussa yhdistys eli nousun kautta, jäsenmäärä oli yli 400 ja toimintaa hajautettiin ympäri Suomea. Kettuterrieri-lehti sai oman toimituskunnan. Lehti ilmestyi neljä kertaa vuodessa ja alettiin julkaista myös jalostusnumeroa. Vuoden Kasvattaja-kilpailu perustettiin. Raivotaudin takia rajat sulkeutuivat vuosikymmenen loppupuolella joksikin ajaksi, mikä vaikeutti yhteispohjoismaista toimintaa ja kilpailijavaihtoa. Ensimmäiset käyttöjalostuspalkinnot jaettiin vuonna 1985. 1980-luvun puolivälissä toimintasuunnitelmassa julkaistiin pyrkimys päästä rotujärjestöksi. V. 1987 yhdistys otti vastuun luolakoirien taipumuskokeiden ylituomarien koulutuksesta. Yhdistys kuului tuolloin jäsenenä Suomen Terrieriklubiin, joka rotujärjestönä edusti yhdistystä Suomen Kennelliiton organisaatiossa. Suomen Kennelliiton valtuusto hyväksyi yhdistyksen rotujärjestöanomuksen ja Suomen Kettuterrierit ry sai rotujärjestöoikeudet vuoden 1989 alusta lähtien.

1990-luvulla jäseniä oli viitisensataa. Yhdistys piti 20-vuotisjuhlat vuonna -95 Toiminta oli jo melko vakiintunutta. Lehti ilmestyi neljästi vuodessa. Joka kesä oli leiri, jonka yhteydessä pidettiin luolakoirien taipumuskokeita sekä erikoisnäyttely. Ainoastaan vuonna 1990 näyttelyoli peruutettu, mutta sen jälkeen osallistujamäärä alkoi nousta. Myös nuorisoleirejä pidettiin useana vuonna. MEJÄ-kokeet sisällytettiin toimintaan ja vesiriistakoetoimintaa aloitettiin. Yhdistyksen kehittämä ja eteenpäin viemä luolakoirien metsästyskoe (LUME) hyväksyttiin viralliseksi koemuodoksi. Ensimmäinen tämän koemuodon käyttövalio oli sileäkarvainen narttu Ronja, om. Jonas Englund. Muutamat kettuterrieriharrastajat aloittivat tottelevaisuus- ja agilitykoulutuksen, ja etenkin agilitykilpailijat alkoivat julkaista juttuja ja kuvia lajista. Yhdistyksellä oli säännöllisesti oma osastonsa Messukeskuksen Voittaja-näyttelyissä ja myös Riihimäen Erämessuilla.

2000-luvulla toiminta jatkui samanlaisena ja vilkastui. Leirejä ja myös nuorisoleirejä pidettiin vuosittain. Yhdistys alkoi aktivoida jäsenistöä teettämään koirilleen myös polvitarkastuksia ja julkaista näiden tuloksia lehdessä. Vesiriistakoe hyväksyttiin Kennelliitossa viralliseksi koemuodoksi v. 2000. Lehti muutettiin suuri-kokoisemmaksi v. 2001 ja sen sisältö monipuolistui. Yhdistys alkoi julkaista myös vuosikirjoja rekisteröinteen ja näyttelyarvosteluineen. Jäsenmäärä pysyi jokseenkin samana, lisääntyi hieman. Yhdistyksen vuoden

voitokkain-kilpailuja lisättiin eri lajeissa menestyneille, kuten agiliy ja TOKO ja samalla jaettiin näyttelykoira-kilpailu karvanlaaduittain. Varsinkin pääkaupunkiseudulla jäsenet alkoivat spontaanisti järjestää yhteisiä ulkoilutusretkiä, ”foxikävelyitä”. Yhdistys alkoi järjestää yleisiä terveystarkastuksia. Internetissä aloitettiin keskusteluryhmä. Kasvattajapäiviä alettiin järjestää ja myös epävirallisia club show’oja.

2010-luvulla toiminta jatkui suuresti entisen kaltaisena, mutta uusiakin muotoja tuli. Yhdistyksen lehden ulkoasua muutettiin jälleen entistä isommaksi ja värikkäämmäksi. Kuvia alkoi olla entistä enemmän ja laadultaan parempia. Vuosikirjojen julkaisemisesta luovuttiin, koska kaikki tulokset, rekisteröinnit ja sukutaulut ovat joka tapauksessa Kennelliiton Koiranetissä kaikkien saatavilla. Eri koelajeissa (MEJÄ, VERI) ryhdyttiin järjestämään otteluita toisten samoja lajeja harrastavien rotujärjestöjen kanssa. Rally-TOKO alkoi yleistyä ja jotkut kettuterrierinomistajat ryhtyivät harrastamaan sitä. Myös jonkun verran käyntejä MH-luonnekuvauksessa ja luonnetestissä on kirjattu. Epäviralliset karhu- ja susitestit täytettyjen eläinten avulla ovat saaneet jonkin verran suosiota kettuterrieriväen keskuudessa. ja tällainen testi on järjestetty myös leirin yhteydessä. Muutamia urosten metsästyspäiviä järjestettiin mahdollisten siitosurosten testaamiseksi ja ”akkojen jahteja” naisten aktivoimiseksi harrastamaan metsästystä koiriensa kanssa. Yhdistys on järjestänyt leirin yhteydessä myös joukkotarkastuksia polville ja silmille. Ns. ”hauenleukapentujen” syyksi paljastui resessiivinen geeni, johon on saatu geenitestausta. Yhdistys on ollut aktiivinen tässä asiassa. Kettuterrierien, etenkin karkeakarvaisten, rekisteröintimäärät ovat jatkaneet vähenemistään, mutta jäsenmäärä lisääntyi ollen parhaimmillaan yli seitsemänsadan. Oman leirin yhteydessä pidetyn erikoisnäyttelyn suosio on kasvanut ja siinä on parhaimmillaan ollut toistasataa koiraa. Vuoden kasvattajakilpailu jaettiin kummallekin karvanlaadulle erikseen. Internet-maailman muuttuessa yhdistys lopetti foorumin mutta avasi sensijaan facebook-ryhmän, joka on ollut vilkas keskusteluväylä ja toiminut nopeana tiedotusten levittäjänä kotisivujen täydennyksenä.

Vuoden 2019 lopussa yhdistyksellä oli jäseniä 610. Näistä varsinaisia jäseniä oli 474, ainajäseniä 41 joista kunniajäseniä 2, perhejäseniä 25, nuorisojäseniä 6 ja pentuejäseniä 10. Jäsenväärän väheneminen selittyy rekisteröintimäärien vähenemisellä.

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Jalostuksesta, mm. jalostusneuvonnasta ja pentuvälityksestä, vastaa ensisijaisesti yhdistyksen hallituksen nimittämä jalostustoimikunta. Jalostustoimikuntaan kuuluu puheenjohtajan lisäksi noin 4 jäsentä. Jalostuksen tavoiteohjelman määräysten mukaisista toimenpiteistä päättää yhdistyksen hallitus.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Populaation rakennetta kuvaavat alla olevassa taulukossa sukusiitosprosentti ja tehollinen populaatiokoko. Tehollinen populaatiokoko arvioitiin kaavalla $Ne = 4Nm * Nf / (Nm + Nf)$. Tällä Suomen Kennelliiton jalostustietokannan kaavalla laskettu luku antaa hyvin suuren yliarvion todelliseen nähden. Kaavassa Nm ja Nf ovat vanhempina käytettävien urosten ja narttujen lukumäärät. Tehollisen populaatiokoon tulisi ihanteellisesti olla 100–200 yksilön välillä ja alle 50 yksilön populaatiokoko merkitsee uhanalaista populaatiota. Karkeakarvaisten kettuterrierien tehollinen populaatiokoko on kasvanut hieman ja sukusiitosprosentti laskenut prosenttiyksiköllä tarkastelujaksolla.

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Rekisteröintimäärät Suomessa

Vuoden 2019 lopussa karkeakarvaisia kettuterriereitä oli Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä yhteensä 11 152; näistä vanhimmat olivat syntyneet 1950-luvulla.

Populaatorakenteen mahdollisen laajana säilymisen kannalta on tärkeää käyttää jalostukseen mahdollisimman monia eri sukuisia koiria. Koirien siitoskäytön pitäisi olla tasaista, eli yksittäisten urosten jälkeläismäärien pitäisi pysyä kohtuullisina.

Taulukko 1. Vuositilasto - rekisteröinnit

Vuositalasto - rekisteröinnit

	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Pennut (kotimaiset)	97	68	95	74	58	88	75	84	109	161
Tuonnit	1	2	7	4	1	4	5	2	6	5
Rekisteröinnit yht.	98	70	102	78	59	92	80	86	115	166
Pentueet	24	20	27	19	15	22	19	22	35	39
Pentuekoko	4,0	3,4	3,5	3,9	3,9	4,0	3,9	3,8	3,1	4,1
Kasvattajat	20	15	23	16	14	19	15	18	28	32
jalostukseen käytetyt eri urokset										
- kaikki	17	16	24	17	13	20	15	16	32	28
- kotimaiset	9	9	19	10	10	12	13	10	23	21
- tuonnit	3	5	4	7	2	5	2	4	5	6
- ulkomaiset	5	2	1	0	1	3	0	2	4	1
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 8 kk	4 v 4 kk	4 v 5 kk	5 v 6 kk	5 v 1 kk	4 v 1 kk	4 v 5 kk	4 v 9 kk	4 v 3 kk	3 v 7 kk
jalostukseen käytetyt eri nartut										
- kaikki	24	19	27	19	15	21	19	22	35	39
- kotimaiset	20	15	23	18	13	19	17	20	30	37
- tuonnit	4	4	4	1	2	2	2	2	5	2
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 5 kk	4 v 9 kk	4 v 6 kk	4 v 7 kk	4 v 7 kk	4 v 8 kk	3 v 7 kk	3 v 11 kk	3 v 7 kk	4 v 1 kk
Isoisät	35	31	40	30	24	33	33	32	51	45
Isoäidit	38	32	45	30	25	37	32	35	58	55
Sukusiitosprosentti	1,47%	1,43%	3,38%	4,38%	1,06%	1,84%	4,39%	1,83%	2,51%	2,36%

Vuositalasto - jalostuspohja

	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Per vuosi										
- pentueet	24	20	27	19	15	22	19	22	35	39
- jalostukseen käytetyt eri urokset	17	16	24	17	13	20	15	16	32	28
- jalostukseen käytetyt eri nartut	24	19	27	19	15	21	19	22	35	39
- isät/emät	0,71	0,84	0,89	0,89	0,87	0,95	0,79	0,73	0,91	0,72
- tehollinen populaatio	28 (58%)	24 (60%)	35 (65%)	24 (63%)	19 (63%)	28 (64%)	23 (61%)	26 (59%)	45 (64%)	46 (59%)
- uroksista käytetty jalostukseen	2%	5%	10%	8%	25%	20%	10%	13%	24%	6%
- nartuista käytetty jalostukseen	0%	4%	12%	21%	16%	26%	37%	18%	33%	20%
Per sukupolvi (4 vuotta)										
- pentueet	90	81	83	75	78	98	115	128	144	156
- jalostukseen käytetyt eri urokset	55	57	63	53	52	65	72	74	80	77
- jalostukseen käytetyt eri nartut	65	59	67	63	67	84	98	100	107	111
- isät/emät	0,85	0,97	0,94	0,84	0,78	0,77	0,73	0,74	0,75	0,69
- tehollinen populaatio	82 (46%)	78 (48%)	87 (52%)	79 (53%)	81 (52%)	102 (52%)	117 (51%)	119 (46%)	128 (44%)	129 (41%)
- uroksista käytetty jalostukseen	6%	11%	15%	15%	17%	18%	13%	13%	13%	13%
- nartuista käytetty jalostukseen	9%	14%	19%	25%	25%	29%	26%	25%	26%	23%

4.1.3 Käytetyimmät jalostusurokset

Jalostukseen käytetyt eri urokset:

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
28	32	16	15	20	13	17	24	16	17

Urosten jälkeläistilasto v. 2010-2019

Kaikkiaan 60 eri urosta on käytetty jalostukseen tänä aikana, 84 eri narttua. Koirien jalostukseen käyttö on ollut maltillista. Suosituimpienkin urosten jälkeläismäärät ovat varsin kohtuullisia. Mistään siitosmatado-reista ei voida tässä rodussa puhua. Koiran merkitys rodun jalostuksessa kuitenkin riippuu sen jälkeläisten käyttöasteesta.

On huolestuttavaa, että monet korkeastikin palkitut urokset jäävät kokonaan käyttämättä eikä harvinaisempien sukujen säilyttämistä osata pitää tärkeänä.

Urokset, joita on käytetty jalostukseen tänä aikana ja joilla on vähintään 10 jälkeläistä:

urokset	v. 2010-2019 syntymävuosi	pentueita	toisessa polvessa		
			pentuja	pentueita	pentuja
1. Team Spirit Conquestador	2009	6	26	6	21
2. Travella Silver Dollar	2008	7	22	3	11
3. Bellou-Junior du Haillet des Corneiredes	2006	5	21	7	17
4. Yunus v d Birmarckquelle	2016	6	21	1	6
5. Strozavolpe Blackjack	2008	6	21	1	4
6. Huntterin Simo	2007	5	19	4	14
7. Strozavolpe Its A Sunny Day	2011	4	19	2	6
8. Foxtar Star Leader	2011	4	19	4	15
9. Dazzdiva's Always On My Mind	2015	4	18	8	37
10. Topgun Mafioso	2007	4	17	8	37
11. Foxtan's Magic Wind	2008	5	16	6	28
12. Ketunsurman Tanu	2010	5	16	2	6
13. Starring Ernst	2007	4	16	5	22
14. Arttu	2011	3	16	2	9
15. Niki	2006	3	15	3	11
16. Mishka Grammy Natal Han	2017	4	14	0	0
17. Strozavolpe Happy Hour	2006	6	14	16	55
18. Shagal Fon Art Fox	2012	3	14	1	3
19. Tarek	2005	3	13	1	4
20. Ketunsurman Mara	2008	2	13	2	12
21. Vejas Krokodilo Dantys	2010	4	13	1	3
22. Qway's Friend Okroska	2011	3	13	3	13
23. Foxbone Biber	2009	3	13	6	29
24. Robin	2010	4	12	4	20
25. Wolfheart King of the Road	2012	3	11	1	4
26. Brocolitia Double Impact	2008	2	11	0	0
27. Hit Theroad Carlo	2008	2	10	2	10
28. Foxtan's Rocker	2010	2	10	2	8
29. Qway's Friend Homard	2008	3	10	2	9
30. Travella Star Boy	2011	2	10	3	9

4.1.4 Käytetyimmät jalostusnartut

Narttujen jälkeläistilasto v. 2010-2019

Nartut joilla on ollut vähintään 10 pentua:

	synt.	pentueet	pentuja yht.
1. Akiina's Viva La Vida	2009	4	23
2. Starring Freia	2008	4	16
3. Mindhunter Just Call Me Pink	2011	4	16
4. Europe 1 du Clos des Amoureux	2009	3	14
5. Topgun Gingery Diva	2011	3	14
6. Uksnaxox Geranium Sylvaticum	2010	2	13
7. Sankarin Armoton Amanda	2013	2	12
8. Delaware Gladiolus	2013	3	12
9. Hit Theroad Fortuna	2012	2	12
10. Qway's Friend Ugni Blanc	2014	3	11
11. Hit Theroad Rainbow	2013	2	10
12. Strozavolpe Scarlett O'Hara at Travella	2018	3	10
13. Wannabe Ramblin Rose	2011	3	10
14. Qway's Friend Rosepepper	2011	2	10
15. Santhrax Arwen	2011	3	10
16. Amy	2013	2	10
17. Ava	2013	2	10
18. Foxtan's Perfect Model	2007	4	10

Näiden lisäksi 31 nartulla on ollut vähintään 5 pentua. Kaikkiaan 84 eri nartulla on ollut pentuja tänä ajanjaksona. Yhdelläkään ei ole ollut neljää useampaa pentuetta.

4.1.5. Jalostukseen eniten käytettyjen koirien sukulaisuus

Sukulaisuusaste puolittuu aina kun siirrytään yksi sukupolvi taaksepäin. Vanhemman ja jälkeläisen sukulaisuusaste on 0,50 eli 50 %.. Isovanhemman ja jälkeläisen sukulaisuusaste on 0,25 eli 25 %. Täyssisarusten sukulaisuusaste on myös 50% ja puolisisarusten 25%. Serkkujen sukulaisuusaste on 12,5 % ja pikkuserkkujen 6,25. Sukulaisuusasteita voidaan myös laskea yhteen, jolloin voidaan sanoa että kahden yksilön välinen yhteenlaskettu sukulaisuusaste vastaa läheisempää sukulaisuusastetta. Koiranjalostuksessa on melko yleistä linjajalostus, jolloin sama jalostusyksilö voi esiintyä useamman polven sukutaulussa useita kertoja. Tätä on tehty sekä tietoisesti että tietämättä.

Eniten toisen polven jälkeläisiä on italiantuonnilla Strozzevolpe Happy Hour'illa, vaikka sillä ei itse asiassa ole ollut erikoisen paljon jälkeläisiä, kuusi pentuetta Suomessa pitkän uransa aikana sekä kaksi tuontikoira, koska se oli jo aikuinen tullessaan Suomeen. Sitä ovat käyttäneet lähinnä kasvattajat, jotka ovat jatkaneet sukua. Sen isä on itse asiassa kahden Starring-koiran jälkeläinen, joten myös sitä kautta tulee sukulaisuutta suomalaisiin koiriin. Happy Hourin poikia ovat Foxter Star Leader ja Qway's Friend Okroska ja Strozzevolpe Scarlett O'Hara at Travella on sen tytär. Qway's Friend Ugni Blanc on Foxter Star Leaderin tytär. Happy Hour on myös Strozzevolpe It's A Sunny Dayn emänisä. Strozzevolpe Blackgoldin emä Starring Miss on Happy Hourin isoäiti. Tällä suvulla on siis varsin paljon vaikutusta suomalaiseen populaatioon. Sekä Strozzevolpe Bjackjack'in että Strozzevolpe Happy Hourin isoäiti on Starring Miss.

Topgun Mafioso on Dazzdiva's Always On My Mind'in isä sekä myös Hit Theroad Fortunan isä. Se edustaa erilaista verilinjaa vaikka senkin isä Quattromori El Moro on tuotu Italiasta ja sen kaikki isovanhemmat ovat englantilaisia. Emän puolelta tulee kuitenkin paljon englantilaista Corriecote-sukua.

Team Spirit Conquestador on tuotu Hollannista, mutta sen emänemä on suomalainen Wolfheart Dutch Deligth ja isänisä Team Spirit Warhorse, joka on ollut Suomessa lainassa ja jättänyt täällä jälkeläisiä. Muilta osin Conquestador edustaa eri verilinjoja.

Foxbone Biber on ollut ennenkaikkea käyttökoiria kasvattavien suosiossa. Nartut Amy ja Ava ovat sen jälkeläisiä. Isän puolelta se polveutuu vanhoista suomalaisista käyttökoirista, mutta emänisä on Wildwood Olmo's Memory, jolla on varsin paljon jälkeläisiä, mm. Niki ja Akiina's Cecalias Jola. Nämä ovat myös jatkaneet sukua.

Foxtan's Magic Wind on tuotu Ruotsista, mutta se polveutuu enimmäkseen koirista, joilla on jonkun verran jälkeläisiä Suomessa muutakin kautta. Sen tytär on Sankarin Armoton Amanda. Isoisä on Ashgrove Highwaystar, joka on monien tuontikoirien sukutaulussa, samoin kolmannen polven Fairwyre Commander at Grambrae. Ashgrove Highwaystar on myös Starring Ernstin isoisä. Starring Ernst on taas Qway's Friend Rosepepperin isä. Foxtan's Rockerin isoisä on Magic Windin isä Jupiter, ja sen sukutaulussa ovat sekä San Felipe Suny Bay with Malrich että Fairwyre Commander at Grambrae. Rockerin isä on Italiasta Suomeen tuotu Quattromori El Moro, joka on myös Topgun Mafioson isä.

Ketunsurman Tanu ja Ketunsurman Mara edustavat paljolti vanhoja suomalaisia käyttökoirasukuja, mutta kummankin isoisä on Slovakiasta tuotu Zvell Lemart, jolla oli 10 pentuetta, joten se esiintyy myös monissa sukutauluissa. Sitä käyttivät lähinnä käyttökoiriin tähtäävät kasvattajat, vaikkakin se itse polveutui menestyneistä näyttelykoirista, saksalaisista Bismarckquelle-koirista ja sen suvussa on mm. Blackdale -koiria. Isoisä on Richwire Nimrod of Ratheden, joka on Mixfox Olmon isä ja siis Wildwood Olmo's Memoryn isoisä. Zvell Lemart on myös Artun isoisä.

Huntterin Simo polveutuu myös vanhoista suomalaisista käyttökoirasuvuista.

Ranskasta tuodun Bellou-Junior du Haillet des Corneiredes'n kolmen polven sukutaulussa on pääasiassa ranskalaisia koiria, jotka ovat erisukuisia kuin useimmat suomalaiset koirat, mutta sen äidinisä on venäläinen Skrim Drim Ice Cream, jonka vanhemmat ovat suomalaiset Gainsay Life is Hard ja Topgun Topless Girl. Ne ovat myös samoin Ranskasta tuodun Europe ! du Clos des Amoureuxin sukutaulussa, koska Bellou-Juniorin äiti Very Good du Haillet des Corneiredes on myös Europe 1:n äidinäiti.

Hit Theroad Carlo on Hit the Road Rainbow'n isä. Se on itse puolestaan Wannabe Presleyn poika, joka on taas ruotsalaisen Dartline All Time High'in poika. Sillä on taas 9 jälkeläistä Suomessa, ja näistä useilla on jälkeläisiä, joten sen nimi esiintyy monissa sukutauluissa. Presleyllä on 10 jälkeläistä, ja sen emä Starring Flirt on sekin 10 pennun emä. Presley on Wannabe Piafin veli, ja Piafin tytär on Wannabe Ramblin Rose. Myös Qway's Friend Ugni Blanc on Wannabe Presleyn tyttärentytär.

Travella Silver Dollar ja Travella Star Boy ovat sukua, sillä englantilainen Travella-kennel käyttää usein varsin tiukkaakin linjallostusta. Se on yksi harvoista isoista englantilaisista kenneleistä, ja varsin voitokas. Näitä koiria on viety moniin maihin, joten niitä tulee vastaan monissa erimaalaisissa sukutauluissa. Kummankin uroksen sukutaulussa ovat Travella Strike Accord, Travella Solid Gold sekä Travella Stand and Deliver. Nämä esiintyvät myös monien muiden tuontikoirien sukutauluissa etenkin kauempana. Strozavolpe-koirien takana on yleensä myös Travella-koiria.

Liettuasta tuodun Vejas Krokodilo Dantysin taustalla on aika paljon saksalaisia Bismarckquelle-koiria, ja kolmannessa polvessa on myös Fairwyre Commander at Grambrae, joka esiintyy varsinkin kauempana monissa sukutauluissa.

Lainassa ollut Yunus v d Bismarckquelle ehti jättää kuusi pentuetta Suomeen, mutta jälkeläiset ovat niin nuoria, ettei toisen polven jälkeläisiä ole vielä juurikaan. Sen oma sukutaulu on hieman erilainen kuin koirien, ja kennelin koirat yleensä, mutta suvussa on myös Travella-koiria sekä ruotsalainen Jupiter, joka on Foxtan's Magic Windin isä ja Foxtan's Rockerin isoisä.

Wolfheart King of the Road'in isoisä ovat Winterfox's Moonlight ja Qway's Friend Arroz, ja hollantilainen laina Malham's Salvestro on kaksi kertaa sillä kolmannessa polvessa. Moonlightin isoisät puolestaan ovat Mixfox Olmo ja Starring El Hannibal, jotka esiintyvät useissa sukutauluissa. Myös Arrozin suku on jatkunut etenkin Qway's Friend-kennelissä.

Delaware Gladiolus on tuotu Romaniasta, mutta sen isänisä on Starring Hans, Travella Star Striken poika, ja äidinisä Wolfheart Glaring Error, Malham's Salvestron poika. Muilta osin se edustaa aivan eri verilinjoja. Malham's Salvestro on myös Uksnafox Geranium Sylvaticumin äidinisä. Isän puolella sillä on Starring-koiria ja mm. Wildwood Olmo's Memory.

Misha Grammy Natal Ham on tuotu Kazakshtanista. Tässä vaiheessa se on vielä melko nuori ja jälkeläiset ovat nuoria, joten toista polvea ei vielä ole. Se polveutuu lähinnä venäläisistä koirista, joiden takana on kyllä tunnettuja keskieurooppalaisia ja englantilaisia sukuja. Kolmannessa polvessa on Sanfelipe Suny Bay with Malrich, joka esiintyy muissakin sukutauluissa, muita samoja koiria ei ole ihan lähellä.

Brocolitia Double Impact on tuotu Englannista, ja sen sukutaulussa esiintyy Sanfelipe Suny Bay with Malrich kolme kertaa, ja kolmannessa polvessa on myös kaksi kertaa Travella Solid Gold. Nämä esiintyvät monissa muissakin sukutauluissa. Sillä ei ole ainakaan vielä toisen polven jälkeläisiä.

Venäjältä tuodun Shagal Fon Art Fox on ruotsalaisen Crispy Challengerin poika, ja se on taas Crispy Legacyn poika. Legacylla on viisi pentuetta Suomessa ja lisäksi se on muidenkin sukutauluissa. Etenkin Legacyn tytär Mindhunter Just Call Me Pink on jättänyt jälkeläisiä. Myös Fairwyre Commander at Grambrae esiintyy Challengerin sukutaulussa. Emän puolelta Shagal Fox Art Fox polveutuu venäläisistä koirista, mutta niiden takana on eurooppalaisia ja suomalaisiakin koiria. Toisen polven jälkeläisiä on vielä vähän. Fairwyre Commander at Grambrae on myös Starring Freian isoisä. Freian toinen isoisä on Ashgrove Highwaystar. Tämä on taas Santhrax Aewenin iso-isoisä, ja Arwenin sukutaulussa ovat sekä Ashgrove Grandwazoo että Fairwyre Commander at Grambrae ja Sanfelipe Sunny Bay with Malrich. Ashgrove Highwaystar on myös Fpxtan's Perfect Modelin isoisä. Perfect Modelin ja Strozavolpe Happy Hourin tytär Mindhunter Lady Marmalade on jättänyt kolme pentuetta, mutta toisen polven jälkeläisiä ei vielä ole.

4.1.6 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Karkeakarvaisia kettuterriereitä on rekisteröity viime vuosina n. 100 uutta yksilöä, monina vuosina vähemmän. Vuonna 2019 rotua rekisteröitiin 98, ja tällä määrällä rotu asettui eri rotujen vertailussa sijalle 110. Kuitenkin rotu kuului 1960- ja 70-luvuilla kymmenen suosituimman rodun joukkoon. Toisaalta noista ajoista maahan on tullut paljon uusia rotuja. Kasvattamista ja metsästämistä säätelemään on tullut paljon sääntöjä ja lakeja, joita ei tuolloin ollut, ja niinpä nämä toiminnot ovat tulleet vaativammiksi ja enemmän tietoa ja koulutusta kysyvemmiksi.

Tuontikoiria on tullut vuosittain hyvin vähän, vain muutama, mutta jalostukseen eniten käytetyistä uroksista puolet on tuontikoiria. Jalostukseen eniten käytetyistä nartuista vain kaksi on tuonteja. Vaikka koiria on tuotu eri maista, ne eivät välttämättä ole täysin erisukuisia, sillä rotu on maailmanlaajuisesti levinnyt ja samojen huippu-urosten jälkeläisiä on viety eri maihin. Koirien ja ihmisten liikkuminen yli rajojen on tullut myös helpommaksi, ja muutamat kasvattajat ovat tehneet yhteistyötä erimaalaisten kasvattajien kanssa, mm. vaihtamalla ja lainaamalla koiria.

4.1.7 Rodun populaatiot muissa maissa

rekisteröinnit eri maissa:

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ruotsi	78	80	64	37	65	50	65	46	48	35
Tanska	117	72	72	53	60	47	45	37	35	29
Norja	8	15	14	19	1	14	2	7	12	16
UK	693	646	669	604	676	672	511	668	575	458
Saksa	323	332	293	313	332	293	313	279	259	
Ranska	571	496	582	627	571	501	516	426	477	

Kaikissa Pohjoismaissa rekisteröintimäärät ovat hiljalleen vähentyneet. Suomi on selvästi rodun suurin kasvatusmaa Pohjoismaista. Rotuna karkeakarvainen kettuterrieri on maailmanlaajuisesti levinnyt ja Suomeen on tuotu koiria useista eri maista eri puolilta maailmaa. Rotu ei enää kuulu missään päin maailmaa yleisimpiin rotuihin. Viimeisimpiä tilastoja ei ole ollut saatavana kaikista maista.

4.2.1 Nykyinen käyttötarkoitus

Kettuterrieri on kehitetty metsästyskoiraksi, lähinnä ketun ja muiden pienpetojen luolametsästykseseen. Kettuterrieri soveltuu kuitenkin myös haavoittuneiden hirvieläinten jäljestämiseen, noutavaksi koiraksi linnustukseen sekä riistaa esille ajavaksi koiraksi. Aktiivisen metsästyskäytön lisäksi kettuterrieri sopii harrastuskoiraksi monenlaisiin koemuotoihin. Eniten ”lähtöjä” kettuterriereillä on varmasti luolakoirien taipumuskoikeissa (LUT), mutta niitä osallistuu muihinkin metsästyksellisiin kokeisiin. Lähinnä alkuperäistä käyttötarkoitusta on luolakoirien metsästyskoe (LUME). Jotkut omistajat ovat kiinnostuneet metsästyskoirien jäljestyskokeista (MEJÄ) sekä vesiriistakokeista (VERI), ja oikein koulutettuina kettuterrierit ovat osoittautuneet niissä hyvin toimiviksi. Rotua osallistuu myös tottelevaisuuskokeisiin (TOKO), agilityyn, Rally-TOKOon sekä pelastuskoirakokeisiin. Suuri osa kettuterriereistä on kuitenkin nykyään seurakoirina.

4.2.2 Kettuterrierin metsästysominaisuudet

Metsästäjien siirtyessä yhä enemmän määrin kaupunkien asukkaiksi se on myös muuttanut vaatimuksia metsästyskoiran suhteen. Jos metsästäjä ei voi pitää kuin yhtä koiraa, sen pitäisi erittäin monipuolinen, jotta siitä olisi mahdollisimman paljon hyötyä erilaisissa metsästystilanteissa.

Kettuterrieri on alun perin jalostettu luolametsästykseseen. Sen hyvä kaikkiin riistaeläimiin kohdistuva metsästysvietti on kuitenkin laajentanut sen metsästyskäyttöä monipuolisemmaksi. Luolametsästyksen lisäksi sitä käytetään menestyksekkäästi pienpetojen pysäyttämässä maan päällä ja lintujen noutajana vedestä ja maalta. Kettuterrieri saattaa myös ajaa riistaa enemmän tai vähemmän haukkuen. Tyypiltään se on yleensä niin sanottu esille ajava koira, eli riistan seuraamismatka on lyhyt. Jotkut yksilöt seisontahaukkuvat esim. hirveä.

Kettuterrieri, jolla on hyvät luolametsästysominaisuudet, on terävä ja rohkea painostaja, joka pyrkii riistan lähituntumaan ja tarvittaessa pysäyttää sen. Työskentelytyylinen on yksilöllisiä eroja. Yleensä kovaluontoinenkin kettuterrieri pystyy arvioimaan vastustajansa tason ja työskentelemään sen mukaisesti itseään vakavasti vahingoittamatta. Kettuterrierin kestävyys on hyvä ja kokenut koira pystyy työskentelemään tunti-kausia. Kettuterrierin haukku on kuuluva ja riittävän tiheä ja sen pitäisi haukkua vain riistan lähituntumassa. Kettuterrieri on yleensä innokas hakemaan riistaa luolassa ja sen löytökyky on erinomainen.

4.2.3 Käyttöominaisuuksien nykytilanne

Karkeakarvaisen kettuterrierin rekisteröintimäärien vähentyminen 1970-luvun lopulta lähtien kertoo sen vahvan aseman heikentymisestä perinteisenä luolakoirana. Osaltaan suosion laskuun ovat vaikuttaneet suosiota saavuttaneet samantyyppiset mutta turkiltaan helppohoitoisemmat luolakoirarodut. Karkeakarvaisen työläs turkinhoito on ollut varmasti yksi huomioon otettava kielteinen ominaisuus koiraa hankkivalle metsästäjälle. Lisäksi yleinen metsästyksen, etenkin luolakoirametsästyksen vastaisuus saattaa vaikuttaa. Tosin supikoiran luokittelu haitalliseksi vieraslajiksi ja sen metsästyksen tehostaminen on nostanut luolakoirien merkitystä.

Nykypäivänä on karkea- ja sileäkarvaisen kettuterrierin suosio luolakoirana käytännön metsästyksessä karvanlaatuun katsomatta varmasti aika yhtäläinen. Kummallakin rodulla on pitkälti samat ongelmat käyttöominaisuuksien suhteen, mm. populaation metsästyskäytön epätasaisuus sekä se, ettei suurta osaa ole lainkaan testattu. Liian suuri koko on ongelma monelle, varsinkin uroksille. Tästä huolimatta voidaan tode-

ta, että kettuterrierirotujen paras aines on kaikesta huolimatta luolakoirien huippua verrattaessa mihin tahansa muuhun rotuun.

Käyttöominaisuuksien säilyttäminen

Suomessa kettuterriereitä käytetään yhä metsästykseen, vaikka luolakoirametsästys nousee aika ajoin eläinsuojelujärjestöjen silmätikuksi. Koska pitkä maaraja Venäjän kanssa tarkoittaa myös sitä, että rajan yli liikkuvat pienpedot voivat varotoimenpiteistä huolimatta tuoda mukanaan myös raivotaudin, on tärkeää että maassa on myös toimivia, testattuja luolakoiria ja osaavia metsästäjiä. Supikoira on yleistynyt kovasti, koska se lisääntyy runsaasti eikä sillä ole luonnollisia vihollisia. Se on luokiteltu haitalliseksi vieraslajiksi, ja sen määrää on pyrittävä vähentämään. Tässä onnistutaan parhaiten luolakoirien avulla.

Luolakoiraa ei voi kouluttaa ilman koekettuja ja keinoluolia. Näiden pitäminen ja kouluttajaksi pätevyityminen on kuitenkin säädelyä sekä lain että Kennelliiton sääntöjen kautta. Kouluttajia, koekettuja ja keinoluolia ei ole kaikilla paikkakunnilla, mikä tekee kouluttaminen ja kokeisiin osallistumisen hankalaksi.

Vertailu rodun kotimaahan ja muihin tärkeisiin kasvatusmaihin

Monissa Euroopan maissa luolakokeiden järjestäminen on kielletty eläinsuojelullisista syistä, samoin luolakoirilla metsästäminen. Mm. rodun kotimaassa tilanne on tällainen. Kuitenkin joissakin maissa, etenkin Itä-Euroopassa laki on väljempi ja niissä kettuterriereiden käyttö kokeissa ja metsästyksessä on tavallista. On huomattava, että monet näyttelytähdet ovat saavuttaneet erinomaisia tuloksia tällä saralla, joten käyttöominaisuudet eivät ole kadonneet mihinkään.

Kokeet

Koekäynnit

vuosi	2010	2011	2012	2013	2012	2015	2016	2017	2018	2019
LUME	16	14	13	10	6	9	15	11	12	3
LUT	51	37	36	29	23	63	20	24	46	38
MEJÄ	4	1	1	3	2	0	4	2	24	13
VERI	0	4	1	0	0	0	0	2	2	3

LUT-kokeissa saavutettu kehitysastejakauma

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
LUTA	5	4	3	4	5	9	6	5	4	7
LUTB	23	12	12	11	9	29	10	9	16	16
LUTC	13	5	6	10	4	6	3	5	8	4
LUTD	2	7	0	0	0	4	0	2	6	1

Hyötykoira-, virka- tai muu työkäyttö

Kettuterrieri soveltuu monenlaisiin tehtäviin. Suomessa kettuterriereitä on koulutettu mm. homekoiriksi sekä syöpähaistelijoiksi. Maailmalla ne ovat toimineet mm. huumekoirina. Koska kettuterrieri on kätevän kokoinen, se mahtuu paikkoihin, joihin isommat tavanomaiset palveluskoirat eivät pääse. Lisäksi terrieri on sitkeä ja jaksava työskentelyssään.

4.2.4. Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Maan alla työskentelevä luolakoira toimii itsenäisesti, ja ohjaajan osuus on hyvin vähäinen. Siksi terrierin tulee olla itsenäinen ja omiin ratkaisuihin kykenevä. Sen tulee myös työskennellä muiden kuin oman isäntäväkensä kanssa. Tästä syystä terrierin miellyttämishalu on hyvin vähäinen. Jokapäiväisessä tapakoulutuksessa onkin löydettävä muunlaiset palkitsemiskeinot, joilla koira saadaan käyttäytymään toivotulla tavalla. Sellaisina voivat toimia makupalat, leikki tai lelut. Terrieri on yleensä oivaltava ja nopeaoppinen, mutta samojen asioiden jatkuva toisto voi helposti kyllästyttää sitä. Terrieri myös helposti innostuu sitä kiinnostavista asioista ja kiihtyy nopeasti ”sata lasissa”.

Terrieri ei ole välttämättä kovin herkkänahkainen, koska luolakoiran työssä ei voi välittää pienistä eikä aina isommistakaan kolhuista. Etenkin koiran innostuessa se voi täysin unohtaa kivun jossakin kohtaa. Terrieri voi etenkin nuorena kokeilla rajojaan, ja isäntäväen on päättäväisesti ne asetettava. Terrieri ei lannistu helposti ja voi yrittää ”vallankaappausta” useita kertoja, ellei sillä ole selkeitä käyttäytymissäantöjä.

Koska luolakoiran tehtävä on kettujen tai muiden haitallisten eläinten hävittäminen, tämä johtaa siihen, että kettuterrieri ei kovin helposti reagoi toisen koiran alistumiseleisiin, jos koirien kesken tulee tappelu. Normaalisti koirien arvojärjestyksen selvittely on enimmäkseen uhoamista, heikompi osapuoli alistuu ja tämä järjestys pysyy. Terrieri ei kuitenkaan alistu helposti vaan on valmis haastamaan välienselvittelyn voittajan heti tilaisuuden tullen.

Luonne

Rotumääritelmän mukaan karkeakarvainen kettuterrieri on luonteeltaan valpas, nopealiikkeinen, teräväilmeinen ja aina valmis vastaamaan ärsykkeeseen. Lisäksi se on ystävällinen, avoin ja peloton. Tätä tukevat näyttelyarvosteluissa esiintyvät ulkomuototuomarien luonnearviot.

Karkeakarvaisten kettuterrierien luonteeseen voi liittyä myös hankaluuksia. Huono stressinsietokyky ja äänilyherkkyys eivät ole mitenkään harvinaisia kasvattajien kokemusten mukaan. Jonkin verran ilmenee myös ylivilkkautta ja sosiaalisuuden puutetta. Kettuterrierin pitää olla valpas ja nopeasti reagoiva, mutta se ei saa olla hermostunut. Tämä on vaikea luonteenpiirteiden yhdistelmä, joka onnistuessaan tuottaa loistavan harrastuskoiran, mutta epäonnistuessaan tuottaa koiran, jolla saattaa olla sopeutumisvaikeuksia nyky-yhteiskunnassa. Ongelmien ilmeneminen kertoo osaltaan sen, että jalostukseen on käytetty koiria, joiden luonteissa on ei-toivottuja piirteitä. Kaikki omistajat eivät myöskään osaa huolehtia riittävästä sosiaalisamisesta ja koulutuksesta tai eivät ymmärrä rodun tyyppillisiä luonteenpiirteitä.

Yhdistyksellä on ollut aktiivista rescue-toimintaa viimeisten vuosien aikana. Syyt uuden kodin etsintään ovat moninaisia eikä syiden joukosta nouse esille mitään yksittäistä ongelmaa. Lisäksi tapauksista ei voi päätellä

onko vika koirassa vai omistajassa. Kettuterrieri ei sovellu jokaiselle ja se vaatii kunnan kasvatuksen, peruskoulutuksen ja kurin, jotta siitä kasvaa miellyttävä koira.

Kasvattaja on tällaisissa tapauksissa avainasemassa, jotta uusi pennunomistaja saa realistisen kuvan rodun luonteesta ja koiran tarpeista. Tietoa luonteista kerätään jatkossa internetpohjaisella terveys- ja luonnekyselyllä.

4.2.5 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Yksinoloon liittyvät ongelmat

Joillakin kettuterriereillä esiintyy selvästi eroahdistusta. Tämä riippuu kuitenkin hyvin paljon kotikasvatuksen onnistumisesta ja totuttamisesta, etenkin pentuvaiheessa. Yleensä terrierit ovat itsenäisiä ja tulevat toimeen yksinäänkin, kunhan pentu on siihen pienestä pitäen totutettu ja koira saa riittävästi liikuntaa ja muita virikkeitä.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Yleensä kettuterrierien lisääntymiskäyttäytymisessä ei ole ongelmia. Urokset astuvat itse ja innokkaasti jo hyvinkin nuorina. Urokset säilyvät myös siitoskykyisinä korkeaan ikään saakka. Nartut synnyttävät useimmiten itse ja osaavat hoitaa pentunsa ilman apua. Pentueet ovat tavallisesti melko pieniä, 3-4 pentua on normaali määrä. Jonkun verran nartuilla esiintyy valeraskautta.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Kettuterrieri ei välttämättä ole kovin sosiaalinen toisten koirien kanssa, mutta se on yleensä ihmisrakas. Etenkin samaa sukupuolta oleville, saman ikäisille koirille tulee helposti riitaa. Koska kettuterrierit ovat periksiantamattomia, niiden keskinäinen arvojärjestys ei selviä helposti eikä tappelusta tule loppua, jos se pääsee alkamaan. Kettuterrieri ei alistu, joten tappelu jatkuu pienimmästäkin ärsykkeestä. Tavallisimmat riidan aiheet ovat ruoka, lelut, luut ja ihmisten huomio. On yksilöllistä, mitä koiria voi pitää yhdessä toisten kanssa. Se on mahdollista mikäli yksilöt ovat rauhallisia, niiden ikäero tuntuva ja omistaja osaa ottaa selkeän johtoaseman. Kettuterriereitä on jokseenkin mahdotonta pitää yhdessä isona laumana. Kettuterrieriä voidaan pitää tarhakoirona kuten muitakin metsästyskoiria. Tarhassa pääasiassa asuvalla koiralla täytyy kuitenkin olla riittävästi virikkeitä ja kontakteja ja se pitää sosiaalista. Tarhan tulee täyttää eläinten hyvinvointilaissa määritellyt vaatimukset koon ja pohjamateriaalin suhteen. Tarhassa täytyy olla lämmitettävä koppi tai koiralla esteetön mahdollisuus päästä lämmitettyihin sisätiloihin.

Pelot ja ääniherkkyys

Kettuterrieri on yleensä peloton ja ennakkoluuloton. Käyttäytymiseen vaikuttavat tietenkin paljon erilaiset kokemukset, joita koira etenkin nuoruutensa aikana saa sekä yleinen sosiaalistaminen ja kotikasvatuksen onnistuminen. Jotkut yksilöt, kuten kaikissa roduissa, ovat ääniherkkiä ja sellaiset pelkäävät kovasti uudenvuodenyötä, ukkosta ja ampumista. Koiran kuulo on paljon herkempi kuin ihmisen, joten se voi kuulla paljon sellaista mistä ihmisillä ei ole aavistustakaan. Se voi kokea epämiellyttävänä äänet, joihin ihminen ei erikoisemmin reagoi. Koira on syytä totuttaa pienestä pitäen erilaisiin ääniin ja ilmiöihin.

Ikään liittyvät käytöshäiriöt

Kettuterrierit ovat yleensä pitkäikäisiä ja pysyvät virkeinä korkeaan ikään saakka. Vanhuuden sairaudet voivat tulla yllätyksenä omistajalle, sillä kettuterrieri ei helposti näytä silmännähdessä sairaalta eikä siitä huomaa pieniä vaivoja. Loppu voi tulla lähes täydellisenä yllätyksenä, sillä kettuterrieri näyttää sairaalta vasta sitten, kun se on todella sairas eikä mitään ole enää tehtävissä. Yleensä koiran käytös kyllä rauhoittuu ja hidastuu sen tullessa korkeaan ikään. Jos koiralla on vanhuudesta johtuvia vaivoja, se voi tulla ärtyiseksi, vaikka se aikaisemmin olisi ollut säyseä.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Mitään suoranaisesti rakenteeseen liittyvää ominaisuutta ei voida pitää käyttäytymishäiriöiden tai terveysongelmien syynä. Jos koiralla on esim. selkäongelmia tai muita kipuja, se voi olla ärtyisä. Karkeakarvaisilla roduilla esiintyvät iho-ongelmat voivat joskus liittyä karvanlaatuun. Karkeakarvaisen koiran iho on jossain määrin sarveistunut ja voi rasvoittua tavallista enemmän. Joidenkin yksilöiden iho voi ärsyntyä nyppimisestä.

4.2.6 Yhteenvedo rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmakohdat

Hyvä ja tyypillinen kettuterrierin luonne on avoin, rohkea ja ennakkoluuloton sekä kaikesta kiinnostunut. Jotkut yksilöt voivat olla yliviikkaita, etenkin jos ne eivät saa tarpeeksi liikuntaa, toimintaa ja virikkeitä. Nuori kettuterrieri, etenkin uros, voi kokeilla rajojaan ja jos omistaja ei tällöin ymmärrä ja osaa olla tarpeeksi jämäkkä, koira voi päästä liian hallitsevaan asemaan. Tämä tosin pätee useimpiin rotuihin. Jotkut kettuterrierit ”käyvät kierroksilla”, ne voivat innostua jostakin aivan ylenpalttisesti ja jaksavat touhottaa aivan loppuun asti. Monet ovat ”pallohulluja” ja jaksavat pelata palloilla tuntikausia. Monet myös jaksavat hyppiä tai kaivaa uskomattoman kauan.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Suurin osa koirien käytösongelmista johtuu omistajan puutteellisista tiedoista ja ymmärryksestä. Vääränlainen koira on päätynyt väärin käsiin. Ne, joille kettuterrieri sopii, ottavat yleensä kerta toisena jälkeen taas kettuterrierin. Jos haluaa rauhallisen sohvakoiran, kettuterrieri ei ole oikea valinta. Kettuterrieri on parhaimmillaan aktiivisen ja liikunnallisen ihmisen koirana, joka sopii hyvin monenlaisiin harrastuksiin. Etenkin 50- ja 60-luvuilla, jolloin karkeakarvainen kettuterrieri oli suosittu muotirotu, koiran psykologiasta ei tiedetty tarpeeksi. Pennut esimerkiksi luovutettiin usein jo 5-viikkoisina, tai nuorempinakin, jolloin leimautuminen jäi puutteelliseksi ja aiheutti myöhemmällä iällä käytöshäiriöitä. Tästä jäi karkeakarvaiselle kettuterrierille huono maine, vaikka nykyisin luonne- ja käytösongelmat ovat harvinaisia. Myös näyttelyissä kiinnitetään nykyisin voimakkaasti huomiota koiran käyttäytymiseen ja jalostusvalinnoilla on ollut merkitystä luonteen ja käytöksen parantamiseen. Arkaa, aggressiivista tai muuten ongelmallista koira ei tule käyttää jalostukseen.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Kettuterriereillä ei ole PEVISA-ohjelmaa, koska sitä ei ole katsottu tarpeelliseksi. Mikään sairaus ei ole niin yleinen, että se vaatisi PEVISA-ohjelman.

4.3.2. Suomessa esiintyvät viat ja sairaudet

PEVISA- ohjelman mukaisia rotukohtaisia määräyksiä koskien vanhempien terveystutkimustuloksia ei ole. Polvi- ja silmätarkastuksia voidaan kuitenkin pitää suositeltavina erityisesti runsaammin jalostukseen käytettäville yksilöille. Yleisesti ottaen kasvattajien kokemuksiin perustuen rotua voidaan pitää terveenä. 2010-2019 tehdyt viralliset terveystutkimukset:

vuosi	silmät	polvet	lonkat	kyynärpäät
2010	10	17	4	1
2011	11	15	5	4
2012	9	14	4	3
2013	4	16	9	4
2014	11	6	1	0
2015	0	18	1	1
2016	0	4	0	0
2017	0	7	1	1
2018	7	9	2	2
2019	7	21	7	5

Todetut poikkeavuudet silmissä ovat olleet 9 distichiatis-tapausta, PPM-tapauksia 11. Vain kaksi näistä on määritelty vakaviksi, 1 kohtalaiseksi, muut ovat olleet lieviä. Vain yksi multifokaali RD-tapaus on todettu, muita varsinaisia perinnöllisiä silmänsairauttapauksia ei ole löytynyt. Tutkittujen lukumääräkin on ollut pieni. Todennäköisesti tutkimusten vähyyss selittyy sillä, että niitä ei koeta tarpeellisiksi, koska ei ole ollut aihetta epäillä koirien näkökyvyssä mitään vikaa.

Patellaluksaatiota on 127 tutkituista löytynyt viisi tapausta astetta 1, yksi tapaus astetta 2. Aktiivisuus tutkittua koirien polvet on hieman lisääntynyt, myös yhdistys on järjestänyt joukkotarkastuksia.

Lonkkaniveltutkimuksia on tehty yhteensä 35. Näistä 20 koiran lonkat on luokiteltu asteeksi A, 13 asteeksi B ja kahden asteeksi C. Tämä ei näytä huolestuttavalta, mutta edelleenkin Legg-Perthes-tapauksia ei tilastoida Kennelliiton jalostustietokantaan, vaikka se olisi pienikokoisten rotujen osalta olennaisempi vastustettava kuin lonkkanivelen dysplasia, ja sitä tiedetään esiintyvän rodussa jossain määrin.

Kyynärniveltutkimuksissa ei ole löytynyt vikoja.

Jonkin verran on myös tehty selkävauksia sekä sydänkuunteluita, mutta niiden määrä on toistaiseksi niin vähäinen, ettei niiden pohjalta voi lausua mitään erityistä rodun tilanteesta.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmän tilasto näyttää siis varsin kauniilta, mutta se ei välttämättä kerro koko totuutta. Lieviä vikoja ei aina ymmärretä tutkituttua eikä vakavista vioista aina täytetä virallista tutkimuskaavaketta. Suomen Kennelliiton tilastoja vikojen esiintymisestä ei voida rotutasolla pitää luotettavana,

koska tutkittuja koiria on liian vähän. Todennäköisesti tutkimuksia ei pidetä tarpeellisina, koska koirissa ei ole ollut aihetta epäillä mitään vikaa.

Patellaluksaatio

Patellaluksaatiossa eli polvilumpion sijoiltaan menossa toinen tai molemmat polvilumput luksoituvat. Riip-puen luksaation asteesta polvilumpio menee pois paikoiltaan joko normaalin liikunnan aikana ja/tai käsin polviniveltä manipuloidessa. Patellaluksaation oletetaan periytyvän resessiivisesti ja polygeenisesti eli väis-tyvästi useamman geenin välityksellä. Suora polvikulmaus altistaa patellaluksaatiolle. Patellaluksaatio voi olla joko toisessa tai molemmissa takajaloissa ja luksaation vakavuus voi olla eriasteinen saman koiran pol-vissa. Patellaluksaation vakavuutta arvioidaan Putnamin asteikolla 1-4. Ensimmäisen asteen patellaluksaa-tiossa koiran polvinivel on lähes normaali, eikä aiheuta koiralle haittaa. Vakavammat patellaluksaatiot voi-vat aiheuttaa koiralle kipua ja liikkumisvaikeuksia. Ne voivat vaatia myös leikkaushoitoa. Patellaluksaatiosta kärsivä koira voi välttää painon laittamista kyseiselle jalalle, se voi ontua tai jättää askelia väliin. Virallisessa polvitarkastuksessa koiran on oltava vähintään vuoden ikäinen. Joskus esiintyy jo vastasyntyneillä pennuilla polvinivelen paksuuntumista, mitä ei ole aina kokemattoman kasvattajan helppo havaita.

Legg-Perthes

Legg-Perthes (Calvé-Perthes) on yleensä nuorten koirien (4-12 kk) reisiluun pään nekroosi (kuolioituminen), joka muistuttaa varsinkin oireiltaan suuremmilla roduilla esiintyvää lonkkavikaa, HD:ta. Yleensä Legg-Perthes on toispuoleinen. Periytymistapaa ei tunneta. Todennäköisesti se on monesta geenistä johtuva ja resessiivinen. Epämuodostunut reisiluun pää voidaan poistaa leikkauksella, jolloin kivut myös lakkaavat. Kuntoutus on kyllä aikaavievää. Leikkaustulokset ovat yleensä erittäin hyvät ja useimmat leikatut koirat pystyvät toivuttuaan leikkauksesta liikkumaan normaalisti. On selvää, että leikkauksella korjattua koiraa ei tule käyttää jalostukseen.

Atooppinen ihottuma

Atopian allergeeneinä eli allergian aiheuttavina aineina voivat olla mm. erilaiset siitepölyt, huonepöly, pöly-punkki ja sieni-itiöt. Voimakkaan kutinan vuoksi koira kuitenkin raapii itseään ja aiheuttaa vaurioita ihol-leen, josta voi seurata sekundäärisesti tulehdus. Atopian allergeeni voidaan testata iho- tai verikokein. Tai-pumus ihottumiin on perinnöllistä, joten allergista koiraa ei tule käyttää jalostukseen..

Karkeakarvaisissa esiintyvistä iho-ongelmista yleisimpiä ovat atooppinen ihottuma ja talirauhasten liikatuotanto, joka tekee karvapeitteen epämiellyttävän rasvaisen tuntuiseksi. Usein iho-ongelmat voidaan yhdistää huonoon turkinlaatuun ja ongelmia ilmeneekin usein juuri trimmauksen yhteydessä ja sen jälkeen. Myös perinnöllinen taipumus voi olla mahdollinen. Karkeakarvaisen turkki vaatii säännöllistä hoitoa ja hoitamat-tomuus altistaa koiraa erilaisille iho-ongelmille. Lisäksi metsästyksen käytettävillä koirilla on olemassa riski saada kettusyyhytartunta, joka johtuu syyhyepidemiasta. Ahtaita korvakäytäviä ja toistuvia korvatulehduksia esiintyy myös. Näiden osalta on tärkeää huolehtia korvakäytävässä kasvavien karvojen säännöllisestä pois-tamisesta, minkä avulla mahdollistetaan parempi ilmanvaihto korvakäytävässä.

van der Eyde-Gupta-syndrooma

Rodussa tiedetään niin Suomessa kuin muuallakin esiintyvän verrattain usein epämuodostuneita pentuja, joita kutsutaan nk. hauenleukapennuiksi. Näille on tyypillistä yläleukaa huomattavasti pitempi alaleuka,

luonnottoman pienet silmät, vääntyneet raajat ja voimakkaasti laskeva selkälinja. Kokenut silmä tunnistaa nämä heti niiden synnyttyä. Nämä poikkeavuudet eivät korjaannu pennun kasvaessa. Kokeneet kasvattajat lopettavat tällaiset pennut välittömästi, joten eläinlääkärit eivät useinkaan näe näitä koiria eivätkä tunne tätä ilmiötä. Normaalit pennut eivät tule tätä epämuodostumaa koskaan saamaan, mutta ne voivat olla taipumuksen kantajia. Vanhemmat, jotka ovat saaneet epämuodostuneita pentuja, tiedetään varmuudella ilmiön kantajiksi, sillä kahden kantajan yhdistelmässä epämuodostuneita pentuja voi syntyä. Kasvattajien kokemuksen perusteella hauenleukapentuja esiintyy kaikissa yleisissä verilinjoiissa, mutta ei kuitenkaan lainkaan sileäkarvaisessa kettuterrierissä.

Vuonna 2015 onnistuttiin paikallistamaan geeni, joka aiheuttaa tämän epämuodostuman ja sen nimeksi tuli van der Eyde-Gupta-syndrooma. Nyt on olemassa geenitesti, jolla voidaan testata, ovatko suunnitellun pentueen vanhemmat tämän ilmiön kantajia. Yhdistys järjesti v. 2019 joukkotilaisuuden, jolloin otettiin näytteet 40 koirasta. Tätä ennen jo muutamat kasvattajat olivat testauttaneet koiransa. Kaikkiaan 62 koiraa on tähän mennessä testattu. Näistä 13 on osoittautunut kantajiksi. On suositeltavaa, että kasvattajat testauttaisivat siitoskoiransa tämän epämuodostuman varalta. Kahta kantajaa ei pidä yhdistää, mutta kantajia ei tarvitse jättää täysin pois jalostuksesta, jos ne yhdistetään vain ”puhtaiksi” todettujen kanssa. Näin ilmiön esiintyminen saadaan vähitellen vähenemään.

Yhdistyksen terveystarkastus

Vuonna 2005 yhdistyksen jalostustoimikunta toimeenpani terveystarkastuksen kyselyn. Kysytyt viat oli valittu kirjallisuuden perusteella, ja ne olivat: purentavika, hammaspuutokset, linssiluksaatio, katarakta, glaukooma, toistuvat ihottumat, toistuvat korvatulehdukset, allergia, kuurous, sydänvika, ataksia, epilepsia tai muut kohtaukset, myastenia gravis, patellaluksaatio, Legg-Perthes, olkanivelen luksaatio, ruokatorven ahtauma, ruokatorven laajentuma, struuma, hypotyreoosi sekä avoin kohta muuta.

Kyselyn perusteella yleisimmät ongelmat karkeakarvaisilla näyttäisivät olevan allergiat, ihottumat ja toistuvat korvatulehdukset; näitä vikoja esiintyi 31,62 % kaikista kyselyyn osallistuneista 136 karkeakarvaisesta. Otoskoon pienuuden takia tulokset eivät ole kovin luotettavia, esimerkiksi terveystarkastuksessa ei raportoitu yhtään ainoata Legg-Perthes-tapausta, vaikka sitä tiedetään esiintyvän rodussa. Tämän jälkeen kyselyitä ei ole tehty, koska vastaaminen oli laimeaa.

Myös joitakin kokonaan tai toispuoleisesti kuuroja karkeakarvaisia tiedetään syntyneen. Kuuroudella on todennäköisesti yhteyttä valkoisen värin runsaaseen esiintymiseen. Kuurous tai alentunut kuulo voidaan luotettavasti todeta vain BAER-testillä.

Tavallisesti kettuterrieriurokset kykenevät astumaan ilman ongelmia, ja nartut synnyttävät luonnollisesti ja hoitavat pentunsa hyvin. Joissakin tapauksissa on jouduttu turvautumaan keisarileikkauksiin. Keskimääräinen pentuekoko on 3-5.

Muiden maiden terveystilanne

Muista maista ei juuri ole saatavilla kettuterriereitä koskevaa tilastotietoa sairauksien osalta. Rotua pidetään maailmanlaajuisesti terveenä, joten tutkimustietoa on saatavilla hyvin niukasti, koska tarvetta laajamittaisiin tutkimuksiin ei ole ollut. Edes rodun emämaan Iso-Britannian kettuterrieriyhdistys The Fox Terrier Club ei kerää lainkaan terveystilastoja.

4.3.3 Kirjallisuudessa mainitut muut viat ja sairaudet

Kirjallisuuden ja perusteella rodussa ei näyttäisi olevan yhtään erittäin yleistä perinnöllistä vikaa tai sairautta. Tätä tukevat myös kasvattajien kokemukset. Sen sijaan vähemmän yleisiä tai harvinaisia, mutta kaikkien rotujen keskiarvoon verrattuna yleisemmin esiintyviä vikoja ja sairauksia on useita.

Seuraavassa on kooste kirjallisuudesta yleisimmin löytyvistä sairauksista:

.Linssiluksaatio

Linssiluksaatio (silmän linssin irtoaminen ripustuksistaan) ei-traumaattisesti on erityisesti terrieriryhmän rotuihin keskittynyt vika, joka tulee useimmiten esiin vasta yli kolmivuotiailla koirilla. Useimmiten molemmat linssit luksoituvat, joskin välissä voi kulua aikaa viikkoja tai kuukausia. Hoitamattomana linssiluksaatio seuraa yleensä sekundaarinen glaukooma (viherkaihi eli silmänpainetauti). Tämä sairaus on rodussa nykyään hyvin harvinainen.

Katarakta

Katarakta eli linssin samentuminen aiheuttaa ainakin osittaisen sokeutumisen. Kettuterriereiden perinnöllinen katarakta on juveniilia, nuorilla ilmenevää, ja tulee siten yleensä esiin viimeistään nelivuotiaana. Kettuterriereillä periytymistapaa ei tunneta. Sairaus on rodulla harvinainen.

Ataksia

Ataksian aiheuttaa pikkuaivojen hypoplasia/degeneraatio (vajaakehitys/surkastuminen) ja/tai selkäytimen demyelinisaatio (myeliinikato). Taustalla on useitakin sairauksia, jotka aiheuttavat samanlaisia oireita. Siileäkarvaisilla kettuterriereillä pikkuaivojen surkastumisesta johtuvan ataksian on kokeellisilla parituksilla osoitettu olevan autosomaalisesti resessiivisesti periytyvä, mutta nykyään tämä sairaus on hyvin harvinainen. Nykyisin toimivat kasvattajat eivät ole tätä ilmiötä nähneet.

Epilepsia

Perinnöllinen epilepsia alkaa oireilla yleensä 1-3 -vuotiailla. Sairautta on tavattu yksittäisinä tapauksina eri maissa, mutta kovin yleisenä sitä ei voi pitää. On selvää, että epilepsiaa sairastavaa koiraa ei tule käyttää jalostukseen ja sen lähisukulaisten käytön kanssa on oltava erityisen varovainen. Kohtausten syy on aina pyrittävä selvittämään. Lääkityksellä tiedetään joidenkin epileptikko-koirien pysyneen vuosia oireettomina, etenkin jos kohtauksia on ollut harvoin. Koirat voivat saada muistakin, hankituista syistä epilepsiatyyppisiä kohtauksia, jotka eivät ole varsinaista epilepsiaa. Tällaisia syitä voivat olla esim. pään alueen vahingoittuminen ja aivokasvain.

Maksashuntti

Ns. maksashuntti (portosysteeminen shuntti, PSS) tarkoittaa veren epänormaalia virtausta maksan läpi: verenkierto mahalaukusta, suolistosta, haimasta ja pernasta ei ohjaudu maksaan normaaliin tapaan vaan ohittaa sen. Maksashuntti voi olla joko synnynnäinen (tavallisinta) tai hankittu (kehittynyt myöhemmin koiran elämän aikana). Synnynnäisessä maksahuntissa kyse on sikiöaikaisesta jäänteestä, sikiöaikana emon maksa huolehtii sikiön veren puhdistamisesta joten sikiön verenkierron ei ole tarpeellista kulkea maksan

läpi. Tämä reitti pysyy normaalisti avoinna muutaman päivän ajan pennun syntymän jälkeen. Ongemia seuraa mikäli reitti ei sulkeudu sillä maksan tärkeä tehtävä on puhdistaa veri ennen sen ohjautumista muualle elimistöön. Jos veri ei puhdistu, elimistöön kertyy kuona-aineita mikä voi aiheuttaa vakavia ongelmia. Hankittu maksashuntti johtuu yleensä allaolevasta sairaudesta tai maksaviasta, joka vaikeuttaa veren virtausta maksan läpi. Shuntin oireet riippuvat ongelman (viallisen verenkierron) laajuudesta maksassa. Mahdollisia oireita ovat maha- ja suolistovaivat, oksentelu, kouristukset, alentunut tajunnan taso ja muut hermosto-oireet, lisääntynyt juominen ja virtsaaminen, apaattisuus sekä pentujen kohdalla hidastunut kasvu. Oireet ovat usein pahimmillaan heti syömisen jälkeen. Valtaosa maksashunttipotilaista alkaa oireilla jo pentuaikana mutta joskus ensioireet ilmaantuvat myöhemmin. Maksashuntin diagnosointi edellyttää erilaisia testejä kuten verikokeita joiden avulla saadaan tietoa maksan toiminnasta. Useimmiten myös virtsatutkimukset ja ultraäänitutkimus ovat tarpeen. Osa koirista pärjää erikoisdieetin ja lääkityksen avulla ainakin jonkin aikaa. Joskus leikkaushoito on aiheellinen, riippuen shuntin tyypistä ja sijainnista sekä koiran yleisvoinnista. Ennuste riippuu shuntin laajuudesta ja sijainnista. Joidenkin tutkimusten mukaan 80% koirista hyötyy leikkaushoidosta. Konservatiivisesta hoidosta (dieetti ja lääkehoito) hyötyy 30% koirista. Koira, jolla on diagnosoitu maksashuntti ei tule käyttää jalostukseen sillä vaivan epäillään olevan periytyvä.

Kettuterriereillä on tavattu joitakin yksittäisiä maksashunttipauksia, mutta se ei näytä olevan mitenkään yleinen, vaikka joissakin roduissa tämä on huomattava ongelma.

High toe

Suomessa on tavattu muutamilla koirilla eturaajojen ulommaisten varpaiden surkastumista (high toe). Ilmiö on sikäli hankala, että alle luovutusikäiseltä pennulta sitä ei huomaa, vaan vasta koiran kasvaessa havaitaan, että uloimmat varpaat eivät kasva vaan jäävät normaalia lyhyemmiksi. Tämä on perinnöllistä, eikä tällä tavalla viallista yksilöä tule käyttää jalostukseen.

Purentavirheet

Kettuterriereillä, kuten muillakin roduilla, esiintyy silloin tällöin purentavirheitä kuten ala- tai yläpurentaa, epätasaista hammasrivää, ahdasasentoisia kulmahampaita tai hammaspuutoksia. Lievät purentavirheet eivät välttämättä haittaa koiraakaan eivätkä estä sen normaalia elämää, vaikka näyttelymenestystä ne useimmiten haittaavat. Koska kettuterrierin pää on pitkä ja kapea, leuat voivat olla liian heikot ja kapeat ja alakulmahampaat painua kitalakeen, mikä on koiralle tuskallista ja haitallista. Terriereillä on yleensä kokoonsa nähden isot ja vahvat hampaat, mikä on luolakoiralle tärkeää. Rodun kotimaassa ei yleensä näyttelyissä tarkisteta hammaspuutoksia, mutta täysilukuinen hampaisto on joka tapauksessa toivottava. Usein pikkupentuna havaittu purentavirhe saattaa korjaantua hampaiden vaihtuessa, ja pysyvät hampaat tulevat normaaliin asentoon.

Häntämutka ja korvien asentovirheet

Etenkin typistyskiellon jälkeen häntämutkiin on ollut mahdollista kiinnittää enemmän huomiota. Tällä tarkoitetaan yhteenkasvaneita häntänikamia, jotka usein muodostavat jyrkän mutkan. Nikamat voivat olla aivan suorassakin ja silti yhteenkasvaneita, mutta tunnustelemalla jäykkä kohta havaitaan. Lievää häntämutkaa ei katsota koiraakaan haittaavaksi tekijäksi eikä jalostuksesta poissulkeväksi, mutta kahta saman virheen omaavaa koiraakaan ei ole syytä yhdistää. Kettuterrierin häntä voi olla kaartunut ja kippurainen ilman että siinä

on nikamavikoja, ja tällainen on vain kauneusvirhe. Pennuilla voi olla syntyessäänkin eripituiset hännät, mutta selvästi normaalia lyhyempi, luonnostaan töpö häntä ei ole normaali.

Korvien muotoon ja asentoon vaikuttavat monet eri geenit. Siksi täydellisten, korkealla sijaitsevien pienien ja eteenpäin taittuvien korvien saaminen jalostuksen keinoin on vaikeaa. Oikea-asentoiset korvat ovat tärkeitä kettuterrierin alkuperäisessä tehtävässä, luolakoiran työskentelyssä. Korvalehdessä on paljon verisuonia, joten pienikin reikä siinä saa aikaan runsaan verenvuodon. Korva-aukon peittävä, taittuva korvalehti suojaa korva-aukkoa roskilta. Pienet, melko korkealta taittavat korvat saavat aikaan kettuterrierille tyyppillisen terävän ilmeen. Taittuva korva on kuitenkin välimuotoinen, se ei ole pysty eikä loppa, joten sen hallitseminen jalostuksellisesti on vaikeaa. Tavallisimmat korvien asentovirheet ovat kevyet, vain kärjestään hieman taittavat tai kokonaan pystyyn nousevat korvat tai sitten liian raskaat, alhaalta taittavat korvat. Jos korvan rusto on kova ja jäykkä, pystyyn nousemista on vaikea välttää. Jos korvalehti on iso ja paksu painuen jo tyvestä suoraan alas ajokoiramaisesti tehden ilmeen surulliseksi ja laupiaaksi, asialle on melko mahdoton mahtaa mitään. Korvat voivat olla myös ”eri paria”, toinen pystyssä, toinen alhaalla tai ne voivat taittua sivulle ns. ruusukorviksi. Usein pentujen korvat ovat ”levottomat” hampaiden vaihtumisen aikaan ja niiden asento voi vaihdella päivittäin. Monet kasvattajat koettavat liimaamalla saada korvien asennon vakiinnutettua. Valitettavasti joissakin maissa on aivan yleisenä tapana korjata kirurgisesti ns. fiksaamalla niin häntien kuin korvienkin asentovirheitä. Tällainen operaatio ei luonnollisestikaan muuta perimää, vaan fiksaamalla suoristettu häntä tai taittuviksi saadut, luonnostaan pystyt korvat periytyvät. Tällainen on tietenkin myös kiellettyä. Asentovirheet eivät sinänsä haittaa koiran jokapäiväistä elämää mutta näyttelymenestykseen ne tietenkin vaikuttavat.

Edellä mainittujen sairausien/vikojen lisäksi kirjallisuudesta löytyy myös mainintoja seuraavista sairauksista ja vioista:

Distikaasi/trichiasis (silmäripsien väärinsijoittuminen), keuhkovaltimoläpän stenoosi (ahtauma), kilpirauhasviat (struuma ja kilpirauhasen vajaatoiminta), kuurous, myastenia gravis (lihasteikkous), olkanivelen luksaatio, persistoiva (sikiökauden jälkeenkin säilyvä) aortan oikea kaari ja siitä seuraava ruokatorven ahtauma, progressiivinen retinan atrofia eli PRA (etenevä verkkokalvon rappeuma) ja von Willebrandin tauti (verenvuototauti).

4.3.4 Yleisimmät kuolinsyyt

Kettuterrierit ovat yleensä pitkäikäisiä, 15-vuotiaat ja jopa tätä vanhemmat eivät ole harvinaisia. Mitään erityisiä kuolinsyitä ei ole raportoitu, eivätkä vakuutusyhtiöiden tilastot myöskään osoita niitä. Kovin iäkkäiden koirien kuolinsyyt ovat tavallisia, vanhojen koirien elimistön luonnollisesta rappeutumisesta tai sairauksista johtuvia. Kuitenkin on selvää, että aktiivisessa käytössä olevat metsästyskoirat ovat onnettomuusalttiita, luolakoirametsästys ei ole aivan vaaratonta. Myöskin kotikoirien onnettomuudet ovat mahdollisia, sillä innokas ja vilkas kettuterrieri ei aina muista harkita etäisyyksiä, korkeuksia, auton ajonopeuksia jne. nähdessään jotain ylipääsemättömän mielenkiintoista.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmään kirjatut kuolinsyyt vuoden 2019 loppuun saakka:

Kuolinsyy	keskim. elinikä	yhteensä
Hermostollinen sairaus	6 vuotta 8 kk	5
Iho- ja korvasairaudet	10 v 2kk	7
Immunologinen sairaus	6 v 5 kk	2
Kasvainsairaudet, syöpä	10 v 8 kk	50
Kadonnut	5 v 9 kk	3
Kuollut ilman sairauden diagnoosia	11 v 0 kk	18
Käyttökoira ei sovellu käyttötarkoitukseen	5 v 11 kk	3
Lopetus ilman diagnoosia	11v 5 kk	34
Lopetus käytöshäiriöiden takia	5 v 4 kk	7
Luusto- ja nivelsairaus	4 v 9 kk	2
Maksan ja ruoansulatuselimistön sairaus	10 v 4 kk	8
Muu ei-listattu sairaus	7 v 8 kk	17
Pennun synnynnäinen vika tai epämuodostuma	0 v 3kk	2
Selkäsairaus	12 v 10 kk	7
Silmäsairaus	9 v 1 kk	1
Sisäeritysrauhasten sairaus	9 v 0 kk	3
Sydänsairaus	10 v 2 kk	9
Tapaturma tai liikennevahinko	5 v 0 kk	50
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	13 v 6 kk	97
Virtsatie- tai lisääntymiselinten sairaus	9 v 0 kk	5
Kuolinsyytä ei ilmoitettu	9 v 7 kk	118
Kaikki yhteensä	10 v 0 kk	447

Rodun keskimääräinen elinikä taulukon mukaan on 8 v 8 kk. Neljänneksellä kuolemista ei ole ilmoitettu kuolinsyytä. Lisäksi koiria on kuollut/lopetettu ilman sairauden diagnosointia. Yksi yleisimmistä kuolinsyistä nuorena (alle 4 v) on tapaturma tai liikennevahinko. peräti 14 %. Kaikkein yleisimmät kuolinsyyt ovat vanhuus (luonnollinen tai lopetus) ja kasvainsairaudet (syöpä). Joitakin yksilöitä on lopetettu/kuollut tarkemmin määrittelemättömiin hermostollisiin sairauksiin, iho- ja korvasairauksiin, luusto- ja nivelsairauksiin, maksan ja ruoansulatuskanavan sairauksiin sekä selkäsairauksiin tai sitten lopetettu puutteellisten käyttöominaisuuksien takia.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmään on ilmoitettu melko vähän kuolinsyitä, joten tämän taulukon perusteella ei ole mahdollista tehdä selviä johtopäätöksiä sairauksien yleisyydestä.

Muissa maissa ei ole tehty tilastoa kuolinsyistä eikä sellaisia ole saatavissa.

4.3.5 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

Kettuterrierien pentueet ovat yleensä verrattain pieniä, 3-5 pentua käsittäviä. Kuusi pentua on jo iso pentue ja tätä suuremmat ovat hyvin harvinaisia.

Astumisvaikeudet

Kettuterrieriurokset astuvat yleensä innokkaasti jo nuorina. Etenkään kokeneet urokset eivät masennu eivätkä lakkaa yrittämästä vaikka narttu olisi vastahakoinen. Tavallisimmat vaikeudet johtuvat kokoeroista. Jotkut urokset, etenkin kokemattomat, eivät siedä ihmisten auttamisyrityksiä ja voivat lopettaa yrittämisen, jos auttajat toimivat häiritsevästi. Urosten siitoskyky säilyy yleensä korkeaan ikään.

Tiinehtymisvaikeudet

Oikeaan aikaan astutettu narttu tulee yleensä tiineeksi. Tavallisimmin tiinehtymisen epäonnistuminen johtuu väärästä astutusajankohdasta. Siinä voi olla hyvinkin suuria yksilöllisiä eroja. Ihmisten suorittama päivien laskeminen ei aina hyödytä, vaan oikea aika voi löytyä seuraamalla koirien käyttäytymistä. Nykyisin tehdään myös progesteronitestauksia oikean astutusajankohdan määrittämiseksi.

Synnytysongelmat

Yleensä kettuterrierinartut synnyttävät itse ja luonnollisesti. Joskus pennun asento voi aiheuttaa ongelmia.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Yleensä kettuterrierinartut hoitavat pennut hyvin. Koska narttu ei ole kovin suuri eikä painava, se hyvin harvoin makaa itse pentuja kuoliaaksi.

Pentukuolleisuus

Pentukuolleisuutta on joinakin vuosina esiintynyt eri kenneleissä tuntemattomista syistä. Jo normaalisti syntyneestä, täysiaikaisesta ja elinkelpoisen näköisestä pentueesta parin päivän sisällä on alkanut yksi toisensa jälkeen selittämättömästi heikentyä ja kuolla. Kasvattajat ovat tutkituttaneet ja avauttaneet näitä pentuja, mutta mitään selvää syytä ei ole löydetty. Kasvattajat ovat olleet tietoisia herpes-viruksen vaarasta ja pitäneet lämpötilan sopivana sen välttämiseksi. Samaan aikaa kennelissä on voinut olla normaalisti kehittyviä toisen rotuisia pentuja ja samalla nartulla on voinut olla aikaisemmin normaalisti kehittyneitä pentuja, joten viruksen olemassaolo ei näytä todennäköiseltä. Eri kennelien koirat eivät ole myöskään olleet läheistä sukua keskenään.

Ei ole tavatonta, että jos joku pentu on toisia pienempi, se ei ole elinkelpoinen, mutta ei välttämättä. Pentukuolleisuus ei ole kuitenkaan yleistä. Muiden maiden tilastoja ei ole tehty eikä niitä ole saatavissa.

Synnynnäiset viat ja epämuodostumat

van der Eyde-Gupta-syndrooma kts. ed.

Joskus pennuilla on voinut olla kitalakihalkioita. Tämän huomaa tavallisesti siitä, että pennun imiessä maito tulee sen nenästä ulos. Tämä epämuodostuma ei korjaannu iän mittaan, vaan viallinen pentu on viisainta lopettaa. Ilmiön perinnöllisyydestä ei ole tarkkaa tietoa, se voi johtua myös esim. nartun odotusajan alkuvaiheessa saamasta lääkityksestä. Mitään muita säännöllisesti esiintyviä epämuodostumia ei ole raportoitu.

4.3.6 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille

Kettuterrieri on varsin normaalirakenteinen koira, jonka rakenne ei erikoisesti altista sitä millekään sairauksille tai lisääntymisongelmille. Kettuterrieri on pienehkö, melko kevytrakenteinen koira.

4.4. Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

KARKEAKARVAINEN KETTUTERRIERI

Ryhmä 3

FCI:n numero 169

Hyväksytty FCI 19.5.2009

Kennelliitto 15.4.2014

Alkuperämaa: Iso-Britannia

KÄYTTÖTARKOITUS: Terrieri (maan alla tapahtuvaan metsästyksen käytettävä koira).

FCI:N LUOKITUS: Ryhmä 3 terrierit, alaryhmä 1 suuret ja keskikokoiset terrierit

Käyttökoetulos vapaaehtoinen.

YLEISVAIKUTELMA: Toimielias ja eloisa, pieneen kokoon nähden voimakas ja vankkaluinen, ei koskaan kömpelö eikä karkea. Rakenne ilmentää täydellistä tasapainoa, erityisesti tämä tulee

ilmi mittasuhteissa: kallo ja kuono näyttävät suunnilleen yhtä pitkiltä samoin kuin säkäkorkeus ja rungon pituus mitattuna olkanivelestä istuinluun kärkeen. Seisoo maata peittävästi kuten lyhytselkäinen hunter-metsästysratsu.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Valpas, nopealiikkeinen ja terävälmeinen; aina valmis vastaamaan pienimpäänkin ärsykkeeseen. Ystävällinen, avoin ja peloton.

PÄÄ

Kallo: Kallon ylälinja on lähes tasainen. Kallo kapenee hieman ja vähitellen silmiä kohti. Otsapenger: Vähäinen.

Kirsu: Musta.

Kuono: Kallo ja kuono ovat lähes yhtä pitkät. Jos kuono on selvästi kalloa lyhyempi, pää vaikuttaa heikolta ja epäjalolta. Kuono kapenee vähitellen silmien kohdalta kohti kirsua. Silmien alapuolella kuononselkä ei saa olla kovera eikä jyrkästi laskeva, vaan sen tulisi olla täyteläinen ja hyvin kehittynyt. Täyteläiset ja pyöreät posket ovat virhe.

Leuat / hampaat: Leuat ovat vahvat. Täydellinen, säännöllinen ja täysihampainen leikkaava purenta, ts. yläleuan hampaat koskettavat tiiviisti alaleuan hampaiden etupintaa. Hampaat ovat suorassa rivissä. Liian raskasluiset tai voimakaslihaksiset leuat ovat virhe ja rumentavat ulkonäköä.

Silmät: Tummat ja kohtalaisen pienet, eivät ulkonevat, muodoltaan mahdollisimman pyöreät. Katse on erittäin tulinen ja älykäs. Silmät eivät sijaitse liian kaukana toisistaan, eivät liian ylhäällä kallossa eivätkä liian lähellä korvia. Vaaleat silmät ovat vakava virhe.

Korvat: Pienet, V:n muotoiset, eivät paksut. Korvien kärjet taittuvat siististi eteen-päin kohti poskia. Korvan taitteen ylälinja on selvästi kallon tasoa ylempänä. Pystyt, tulppaani- tai ruusu-korvat ovat vakava virhe.

KAULA: Kuiva, lihaksikas ja kohtalaisen pitkä, ei löysää kaulanahkaa, lapoja kohti levenevä ja sivulta katsottuna kauniisti kaareutuva.

RUNKO

Selkä: Lyhyt, vaakasuora, vahva ja kiinteä.

Lanne: Lihaksikas, hieman kaareutunut ja erittäin lyhyt.

Rintakehä: Syvä; etummaisat kylkiluut ovat kohtuullisen kaareutuneet, taaemmat pitkät ja selvästi kaareutuneet.

HÄNTÄ: Aiemmin yleensä typistetty. (Huom. Suomessa typistyskielto.) Typistetty: Häntä on ylöskiinnittynyt, vahva, kohtalaisen pitkä ja pystyasentoinen, ei selän päälle painuva eikä kieräytyvä. Typistämätön: Häntä on ylöskiinnittynyt, vahva ja pystyasentoinen, ei selän päälle painuva eikä kiertyvä. Hännän pituuden tulee olla tasapainoisessa suhteessa kokonaisuuteen

RAAJAT

ETURAAJAT: Edestä katsottuna lavat ovat tiiviit ja litteät. Olkanivelet ovat vain hieman haavahtavat. Sivulta katsottuna lavat ovat pitkät, taakse sijoittuneet ja viistot.

Säkä aina kauniisti ylälinjaan liittyvä.

Rinta syvä, ei leveä. Eturaajat ovat joka suunnalta katsottuna suorat. Luusto on vahva kypäliin asti. Kyynärpäät ovat rungon myötäiset, vapaasti ja suoraan liikkuvat.

TAKARAAJAT: Takaraajat ovat vahvat ja lihaksikkaat, eivät rungon alla eivätkä ylikulmautuneet. Lyhyet sääret yhdistyneinä suoriin polvikulmauksiin on vakava virhe.

Reidet: Pitkät ja voimakkaat.

Polvet: Hyvin kulmautuneet, eivät sisä- eivätkä ulkokierteiset.

Kintereet: Matalat.

Väljalat: Pystysuorat ja takaa katsottuna yhdensuuntaiset.

KÄPÄLÄT: Pyöreät ja tiiviit. Päkiät ovat pienet, vahvat ja joustavat. Varpaat ovat kohtalaisen kaarevat. Kpäälät eivät ole sisä- eivätkä ulkokierteiset.

LIIKKEET: Raajat liikkuvat suorina ja yhdensuuntaisina eteenpäin. Kyynärpäät liikkuvat rungon suuntaisina ja vapaasti. Polvet eivät kierry sisään eivätkä ulos. Hyvin joustavien takaraajojen ansiosta hyvä työntö.

KARVAPEITE

KARVA: Tiheää ja hyvin karkeaa, lapojen kohdalla 2 cm:n pituista, säässä, selässä, kyljissä ja lantion kohdalla jopa 4 cm pitkää. Aluskarva on lyhyttä ja pehmeämpää. Selässä ja lantion kohdalla karva on karkeampaa kuin kyljissä. Kuonon karva on karheaa ja niin pitkää, että kuono vaikuttaa voimakkaalta. Raajoissa karva on tiheää ja karkeaa.

VÄRI: Valkoinen väri on vallitseva ja siinä on mustia, mustia ja punaruskeita (black&tan) tai punaruskeita merkkejä. Juovikkaat, punaiset, maksanruskeat ja liuskeensiniset merkit ovat virheitä.

KOKO JA PAINO

Säkäkorkeus: Urokset korkeintaan 39 cm, nartut hieman vähemmän.

Paino: Ihanepaino näyttelykuntoisilla uroksilla 8,25 kg, nartuilla hieman vähemmän.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:•Vihaisuus ja liiallinen arkuus•Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Jalostukseen tulee käyttää vain toiminnallisesti ja kliinisesti terveitä, rakenteeltaan rodunomaisia koiria.

Ulkomuotojalostuksessa painopisteenä on rotumääritelmän mukaisen tyyppin säilyttäminen. Tavoitteena ovat näin rotumääritelmän mukaiset mittasuhteet ja tasapainoinen, terve rakenne. Kettuterrieri on kokonsa nähden voimakas ja ketterä, ei koskaan kömpelö eikä karkea. Mittasuhteiltaan se on neliömäinen, ei korkea- eikä matalaraajainen. Raajat liikkuvat suoraan eteenpäin yhdensuuntaisina ja joustavat takaraajat aikaansaavat hyvän työnnön. Rodulle tyypillinen pitkä ja kapea pää ja tukea ilme ovat tärkeitä. Kallon ja kuonon tulee olla yhtä pitkät ja niiden ylälinjat yhdensuuntaiset. Leikkaavan purennan pitää olla täydellinen, hampaiden suurikokoiset ja säännölliset ja leukojen voimakkaat. Koko määritellään niin, että koira on tarpeeksi pieni mahtuakseen ketunpesään, mutta tarpeeksi suuri pystyäkseen seuraamaan ratsain liikkuvaa metsästysseuruetta, kuten rodun alkuperämaassa on ollut tapana.

Suomen karkeakarvaisen kettuterrierin kanta on ulkomuodollisesti tällä hetkellä epätasainen. Ulkomuodollisesti parhaat yksilöt ovat aivan kansainvälistä huipputasoa. Ongelmana yleensä ottaen voidaan pitää kasvattajien erilaisia päämääriä. Osa kasvattajista keskittyy pelkästään metsästysominaisuuksien säilyttämiseen, jolloin ulkomuoto jää toissijaiseksi. Toisaalta taas näyttelyistä kiinnostuneet kasvattajat eivät testautu koiriensa käyttöominaisuuksia. Tämä kahtia jakaantuneisuus selittyy osaltaan sillä, että karkeakarvaisen kettuterrierin näyttelyttäminen edes kohtalaisellakin menestyksellä vaatii turkin kunnostuksen osalta ammattitaitoa ja työtä. On lähes mahdotonta olla koiran kanssa ensin metsästystilanteessa ja sitten seuraavana viikonloppuna näyttelyssä turkki täydellisessä näyttelykunnossa.

Yleisimmät ulkomuotovirheet ovat puutteellinen rotutyyppi, väärät mittasuhteet, eli matala- tai korkearaajaisuus. Samoin liiallinen hentous tai karkeus, pitkärunkoisuus sekä puutteelliset etu- että takaraajojen kulmaukset. Rodussa esiintyy matalaa hännäkiinnitystä ja hännän sekä korvien asentovirheitä. Rodunomaisissa liikkeissä on puutteita johtuen erilaisista rakennevirheistä. Oikea karvanlaatu ei ole pelkästään ulkomuotokysymys, vaan sillä on vaikutusta koiran normaalin elämään ja metsästyskäyttöön. Oikea, nyppimällä

tapahtuva trimmaus on omiaan pitämään karvan karkeana ja helppohoitoisena. Terävillä instrumenteilla kuten leikkurilla ja saksilla, oikea karvanlaatu sekä kirkkaat värit tuhotaan ja karvasta tulee pehmeä, harmaa ja likaantuva eikä se auta suojaamaan koiraa.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Rodun koirien näyttelykäynnit

Näyttelyissäkäynnit

vuosi	2015	2016	2017	2018	2019
näyttelyt:		65	72	78	84
käynnit:	351	395	389	364	463

Näyttelyitä on nykyisin aika paljon, koska muutaman roturyhmän käsittävien ryhmänäyttelyiden pitäminen on yleistynyt. Joka tapauksessa karkeakarvaisten kettuterrierien määrä on näyttelyä kohti pieni, usein vain yksi tai kaksi yksilöä. Osittain tämä voi johtua trimmaajien puutteesta. Karkeakarvaisen kettuterrierin näyttelykunnostus on vaativaa ja aikaa vievää, eikä todella ammattitaitoisia trimmaajia ole joka puolella Suomea.

Vuonna 2016 suurin osallistujamäärä oli yhdistyksen omassa erikoisnäyttelyssä, jossa esitettiin 45 koira

Siitä seuraavaksi suurimmat olivat Helsingin Messukeskuksen näyttelyt, joissa oli 14 ja 18 koira. Ainoa näiden lisäksi 10 koiran tai enemmän oli Terrierijärjestön erikoisnäyttely, jossa oli 11 koira. Kaikissa muissa on ollut vähemmän.

Vuonna 2017 omassa erikoisnäyttelyssä oli jälleen eniten, 39 koira, Messukeskuksen kolmessa näyttelyssä 15, 24 ja 22 koira. Kymmeneen tai sen yli pääsivät myös Tampereen kansainvälinen, 11, Terri-Eri, 11 sekä Kotkan ja Eckerön kansainväliset, joissa oli 10 koira.

Vuonna 2018 omassa erikoisnäyttelyssä oli 42 koira, Messukeskuksen kahdessa 21 ja 22. Kaikissa muissa oli alle 10, monissa vain 1 tai 2.

Vuonna 2019 omassa erikoisnäyttelyssä esitettiin 45 koira. Seuraavaksi suurimmat olivat Messukeskuksen näyttelyt, 23 ja 22 koira. Sitten myös Lahden kv:ssä oli 15 koira, Kuopion kv:ssä 14, Jyväskylän kv-näyttelyissä 13 ja 11 koira, TerriErissä 13 sekä Muuramen ryhmänäyttelyssä 11. Kaikissa muissa oli vähemmän, monissa vain 1-2.

On hyvä, että tärkeimmät näyttelyt kuten oma erikoisnäyttely, Terri-Eri ja Messukeskuksen näyttelyt keräävät suurimmat osallistujamäärät. Kuitenkin monilla roduilla, joiden vuosittaiset rekisteröintimäärät ovat samaa tasoa, osallistuminen näyttelyihin on paljon vilkkaampaa. Näyttelyissäkäyntimäärät ovat rekisteröintiin nähden vähäiset. Monet muutkin rodut ovat trimmattavia ja siis suuritöisiä näyttelymielessä, mutta osallistujamäärät ovat silti huomattavasti korkeammat. Ainoa koiramäärään nähden suhteellisen hyvä näyttely on yhdistyksen oma erikoisnäyttely. On vaikea keksiä, millä karkeakarvaisten kettuterrierien osallistumisprosentin saisi kasvamaan.

Jalostustarkastuksia ei ole järjestetty tarkasteltuna ajanjaksona.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Rotumääritelmässä kuvattu ulkomuoto on tarkoituksenmukainen luolatyöskentelyssä käytettävälle koiralle. Koon pitää olla sellainen, että koira pysyy ratsain liikkuvan metsästysseurueen mukana, mutta on tarpeeksi pieni mahtuakseen ketunpesään. Kettuterrierin tulee olla voimakas, mutta ei raskas eikä kömpelö. Valkoinen pohjaväri auttaa erottamaan koiran luolasta syöksähtävästä ketusta. Karkea karva on likaa ja roskia hylkivä ja trimmaus on alun perin tarkoitettu vain poistamaan ylimääräistä karvaa niin että likaahylkivyyden ja säänkestävyyden säilyvät. Parta ja kulmakarvat on alun perin tarkoitettu suojaamaan koiran kuonoa ja silmiä roskaantumiselta ja ketun iskuilta. Taittuneet, pienet korvat eivät vahingoitu helposti ja taite suojaaa korvakäytävää roskaantumiselta. Pienet, syvällä sijaitsevat silmät eivät ole vahingoittumisalttiit. Hampaat ovat isot ja voimakkaat ja leuat vahvat ja pitkä pää mahdollistaa kidan avautumisen isoksi. Hyvä raajarakenne edesauttaa koiran ketteryttä ja liikkuvuutta. Vahva, korkealle kiinnittynyt, aikaisemmin tyvistetty häntä on ollut kuin kädensija, jonka avulla koira on autettu vetämään saalista luolasta.

Kettuterrierin suosion ja näyttelytoiminnan lisääntyessä myös näyttävyys ja jalous on saanut oman osansa. Nykyisten koirien turkki on paljon runsaampi ja ammattitaitoista trimmausta vaativampi kuin alkukoirien.

5 Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta

Edellinen jalostuksen tavoiteohjelma on vuodelta 1999. Se keskittyi pääosin rotumääritelmään, ja jalostuksen painopisteenä olikin rotutyypillisen ulkonäön säilyttäminen yhdessä käyttöominaisuuksien kanssa; nämä tavoitteet ovat pääosin täyttyneet. Vaikka kasvattajat painottavat jalostustyössään usein joko näyttely- tai käyttöpuolen ominaisuuksia, ei rodun voida katsoa jakaantuneen kahteen selvään eri linjaan. Terveystieteiden suhteen tavoitteena oli terveiden koirien tuottaminen, mitään rajoitteita jalostuskäytön suhteen ei ole esitetty. Satunnaisia ilman kennelnimeä toimivia pentueen teettäjiä on nykyisin hyvin vähän. Luonteen suhteen pyrittiin yhteiskuntakelpoisuuteen, mikä nykyään pääosin pitääkin paikkansa, joskin muutamat haitalliset luonteenpiirteet ovat nousseet viime vuosina useammin esille. Tällaisia ovat mm. huono stressinsietokyky, hermostuneisuus, ääniyliherkkyys ja aggressiivisuus. Koirien käyttämistä näyttelyissä ja kokeissa pitäisi saada huomattavasti lisättyä.

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Vuosien 2010-2019 välisenä aikana on rekisteröity kaikkiaan 910 karkeakarvaista kettuterrieriä. Jalostukseen käytettyjen eri urosten määrä laskettuna yhteen näinä vuosina on ollut 60. Jalostukseen käytettyjen narttujen määrä on ollut 84, ja näistäkin useimmilla on ollut pentueita eri vuosina. Hyvin suuri osa rekisteröidyistä koirista jää siis kokonaan käyttämättä. Koska monet vanhat kasvattajat ovat lopettaneet toimintansa, heidän käyttämänsä suvut useimmiten häviävät. Jos joku suku pääsee häviämään, sitä ei enää koskaan saada takaisin. Hyvin harvojen kasvattajien toiminta on pitkäjännitteistä ja vuosikymmeniä kestävä. Hyvin harvoin pentujen isäksi etsitään esim. jo iäkkäämpää urosta, joka ei ole enää jatkuvasti tuloslistojen kärjessä. Toisaalta kettuterriereissä uroksen menestys ei näytä erikoisemmin vaikuttavan sen jalostuskäyttöön, vaan monet hyvin menestyvät urokset jäävät vähäiselle käytölle tai niitä ei käytetä lainkaan. Suurin peruste uroksen käytölle näyttää olevan kuka sen omistaja on ja kuinka hyvin tämä osaa markkinoida urostaan. Olisi tärkeää käyttää mahdollisimman monia eri uroksia, jotka ovat myös erisukuisia, jalostukseen erisukuisille nartuille mahdollisimman laajan geenipoolin säilyttämiseksi. Samoin olisi tärkeää säilyttää roduksa eri verilinjat.

Jalostussuositusten ja PEVISAn ajantasaisuuden arviointi

Kettuterriereille hyvin harvoin kysytään jalostustoimikunnalta urossuosituksia. Mitään tiettyjä vaatimuksia jalostukseen käytettäville koirille ei ole, eikä kettuterriereillä ole PEVISA-ohjelmaa. Niitä ei ole katsottu tarpeellisiksi. Varsinaisten kasvattajien koirat ovat yleensä palkittuja, monet myös terveystarkastettuja. Nykyisin täysin palkitseemattomilla koirilla pentujen teettäjiä on erittäin vähän.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Tavoitteena on tukea rodun hyvän terveydentilan, yhteiskuntakelpoisen ja mukautuvan luonteen sekä metsästysominaisuuksien ylläpitämistä ja jatkuvaa kehittämistä. Luola-, seura- ja harrastuskoirarotujen suuri määrä on luonut entistä vaativamman ja kiristyvämmän kilpailutilanteen eri terrierirotujen välille. Tässä kilpailutilanteessa rodun suosio pyritään pitämään vähintään nykyisellä tasolla, mahdollisuuksien mukaan nostamaan vielä korkeammalle.

Terveyden jalostuksessa tärkeintä on kerätä ja analysoida luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa kotimaassa. Mahdollisuuksien mukaan hyväksi käytetään myös kansainvälistä tietoa, joskin sitä näyttäisi teollisia julkaisuja lukuun ottamatta olevan kovin niukalti saatavalla. Rotujärjestön pitää myös aktiivisesti tiedottaa tutkimustuloksista kasvatustyön ohjaamiseksi sekä järjestää sekä kasvattajien että muiden rodunharrastajien neuvontaa ja koulutusta. Virallisten ja yhdistyksen järjestämien tutkimusten tulokset julkaistaan vuosikirjassa ja/tai yhdistyksen lehdessä.

Rodun terveydentilaa seurataan terveys- ja luonnekyselyillä ja kasvattajia rohkaistaan teettämään virallisia terveystutkimuksia mahdollisimman laajasti. Tätä kautta virallisten terveystutkimusten määrää saataisiin nostettua ja todellista tietoa rodun terveystilanteesta kerättyä. Rotujärjestö järjestää myös joukkoterveystarkastuksia.

Ulkomuodon osalta keskeisintä on ulkomuototuomareiden koulutus sekä kasvattajien valistaminen sekä ja keskustelu rotumääritelmän tulkinnasta. Lisäksi yhdistys järjestää vuosittain erikoisnäyttelyn kesäleirin yhteydessä, jolloin osallistumiskynnys on mahdollisimman alhainen. Mahdollisuuksien mukaan järjestetään myös näyttely ja trimmauskoulutusta ja epävirallisia Open show tyyppisiä katselmuksia. Kettuterriereiden näyttely- ja koetulokset julkaistaan yhdistyksen lehdessä ja Kennelliiton jalostustietokannassa. Näyttelyihin osallistumistiheyttä pitäisi saada nostettua. Tätä silmällä pitäen yhdistys järjestää trimmauskursseja eri puolilla Suomea. Myös jäsenistö on alkanut spontaanisti pitää yhteisiä trimmausiltoja, joissa joku kokeempi on opastanut vasta-alkajia.

Rodun alkuperäisen käyttötarkoituksen ja tyyppillisen luonteen säilyttämisessä ja kehittämisessä hyödynnetään jo olemassa olevaa koejärjestelmää. Yhdistys järjestää itse kokeita ja harjoituksia (LUT, VERI, MEJÄ jne.) sekä kannustaa jäseniään osallistumaan yhdistyksen omiin ja muiden järjestämiin kokeisiin, harjoitukseen ja luonnetesteihin. Lisäksi yhdistys harjoittaa tiedotustoimintaa sekä yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa. Rotujärjestön ja innokkaiden harrastajien panostus eri lajeihin tulee toivottavasti tuomaan esille rodun mahdollisuudet todellisena monitoimikoirona. Tärkeitä kanavia rodun monipuolisuuden esille tuomisessa ovat yhdistyksen julkaisema Kettuterrieri-lehti sekä yhdistyksen internetsivut sekä facebook-ryhmä.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Varsinaisia vaatimuksia rotujärjestön puolelta ei ole, mutta on toivottavaa, että pentueen vanhemmilla on joko näyttely- tai koetulos. Luolakoirien käyttöominaisuuksien testausta varten järjestetään LUT-kokeita, joita ei voi järjestää eikä koiria harjoittaa ilman keinoluolia ja koekettuja. Näiden pitäminen sekä kouluttajaksi pätevytyminen on säädeltyä sekä laissa että Kennelliiton säännöissä. Kouluttajia, koekettuja ja keinoluolia ei ole kaikilla paikkakunnilla, mikä rajoittaa valtakunnallisesti käyttöominaisuuksien testausta. Varsinaisia suosituksia ja vaatimuksia yhdistyksen puolelta ei ole, mutta on toivottavaa, että vanhemmat ovat palkittuja ja että ne ovat terveitä. Pakollisia terveystarkastuksia ei ole, mutta olisi suositeltavaa testata jalostuskoirat ainakin van der Eyde-Gupta-syndrooman ja patellaluksaation varalta sekä teettää silmätarkastus.

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

Varsinaista suositusta ja rajoitusta jälkeläismäärälle ei ole katsottu tarpeelliseksi, koska urosten käyttö on muutenkin maltillista. Kennelliitto rajaa nartun käyttömäärän enintään viideksi pentueeksi. Tätä useamman pentueen rekisteröinti on mahdollista vain erikoisluvalla.

6.3 Uhat ja mahdollisuudet

Seuraavassa rodun vahvuuksia ja heikkouksia sekä uhkia ja mahdollisuuksia on esitetty SWOT -kaaviona. Kaavioiden sisällössä on huomioitu marraskuussa 2005 järjestetyn SKT ry:n kasvattajapäivän ryhmätöiden vastaukset.

Yksi todellinen uhka rodulle olisi taipumuskokeiden kieltäminen, joka vaikeuttaisi merkittävästi käyttökoirien jalostamista. Seurauksena olisi käyttökoirien eriytyminen muusta kannasta ja jalostusmateriaalin kapeeneminen. LUME -koetta ei voida pitää taipumuskokeita korvaavana, sillä siihen osallistuminen on monelle käytännön metsästystä harrastamattomalle erittäin hankalaa tai suorastaan mahdotonta. Toisaalta supikoiran luokittelu haitalliseksi vieraslajiksi sekä itärajan takaa tuleva raivotaudin uhka lisäävät tarvetta luolakoirien käytölle.

SWOT-kaavio, karkeakarvainen kettuterrieri

<p>Vahvuudet</p> <p>Populaatio</p> <ul style="list-style-type: none"> • rotu yleisesti hyvin tunnettu klassikkorotu • riittävän laaja jalostuspohja • tuonteja eri maista ja sukulinjoista <p>Terveys</p> <ul style="list-style-type: none"> • normaalit synnytykset • pitkä ikä • vähän perinnöllisiä sairauksia <p>Ulkomuoto</p> <ul style="list-style-type: none"> • huipputason koirat erittäin korkealaatuisia <p>Luonne ja käyttöominaisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • pitkä perinne käyttökoirana • sopeutuva ja mukautuva • peräänantamattomuus, sitkeys, itsepäisyys • kyky palautua negatiivisista kokemuksista • ”huumorintajuisuus” • hyvä haku ja haukku (käyttöom.) • paineensietokyky • yhteistyökyky • aktiivisuus • monipuolisuus 	<p>Heikkoudet</p> <p>Populaatio</p> <ul style="list-style-type: none"> • eriytyminen -> käyttö/näyttö • populaation koko <p>Terveys</p> <ul style="list-style-type: none"> • ahtaat ja runsaskarvaiset korvakäytävät • talirauhasten liikaeritys • allergiat ja korvatulehdukset • hammaspuutokset ja purentaviat • ”hauenleukapennut” <p>Ulkomuoto</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskimääräinen taso ei riittävän hyvä • koko suuri • leveät etuosat • liikkeet • puutteelliset etu- ja takaosan kulmaukset ja niiden erot -> epätasapaino • heikot kuono-osat ja purukalusto • pitkä lanneosa, luisu lantio • suuritöinen rotu + trimmaajien puute <p>Luonne ja käyttöominaisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • ylivilkkaus, ylikierroksilla käyminen • sosiaalisuuden puute, riittävyys toisten koirien kanssa • arkuus, paukkuarkuus • aggressiivisuus • dominoivuus (lapset)
<p>Mahdollisuudet</p> <p>Populaatio</p> <ul style="list-style-type: none"> • rotu on levinnyt laajalle maailmanlaajuisesti • populaatiosta löytyy myös vähemmän suosittuja sukulinjoja <p>Terveys</p> <ul style="list-style-type: none"> • avoimuus • tiedottaminen <p>Ulkomuoto</p> <ul style="list-style-type: none"> • parantuneet käyttöominaisuudet -> hyvännäköinen ja toimiva • paljon uusia harrastajia <p>Luonne ja käyttöominaisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • monipuolisuuden hyödyntäminen 	<p>Uhat</p> <p>Populaatio</p> <ul style="list-style-type: none"> • suosion väheneminen -> metsästyskoiriksi muita rotuja • näyttelyiden ja metsästyksen ristiriita • muut rodut vievät ostajia • yleinen negatiivinen suhtautuminen metsästyksen ja turkisten käyttöön <p>Terveys</p> <ul style="list-style-type: none"> • salailu • tietämättömyys <p>Ulkomuoto</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvosteluskalaa ei käytetä tarpeeksi tiukasti • tuomareiden erilaiset kauneusihanteet • kasvattajien erilaiset tavoitteet • henkilöristiriidat • kasvattajien mahdollisesti puutteelliset tiedot <p>Luonne ja käyttöominaisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • käyttöominaisuuksien heikentyminen • hermostuneisuuden lisääntyminen • pehmeys • koirien päätyminen sopimattomille omistajille

6.4 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Tavoiteohjelman käytännön toimenpiteiden (koulutukset yms.) toteutumista seurataan vuosittain yhdistyksen, ja erityisesti jalostustoimikunnan toimintakertomuksissa.

Rodun terveystilannetta kartoitetaan terveystutkimuksella ja populaation rakenteen kehittymistä arvioidaan Kennelliiton jalostustietokannasta saatavien tilastojen avulla.

Yhdistys pyrkii järjestämään luentotilaisuuksia ja julkaisemaan artikkeleita rodussa esiintyvistä sairauksista ja ongelmista.

JTO:n voimassaolon päättyessä yhdistys arvioi sen toteutumista ja tekee tarvittavat muutokset sekä jatko-suunnitelmat jalostustavoitteiden saavuttamiseksi ottaen huomioon rodun sen hetkisen tilanteen.

7. LÄHTEET

[lisää lähteet] Krohne, Sheryl. Inherited Cataracts in Dogs, Part B. ACVO Genetics Committee / CERF.

<http://www.vmdb.org/cerf.html>

Robinson, R. 1990. Genetics for dog breeders. Pergamon Press, Oxford, UK.

Willis, M.B. 1989. Genetics of the Dog. Witherby, Lontoo, UK.

Inherited diseases in dogs -Database in Cambridge University, Cambridge, UK.

<http://server.vet.cam.ac.uk:591/index.html>

Alice Crook, A.; Hill, B.; Dawson, S. (project authors). Canine Inherited Disorders Database- Database of Sir James Dunn Animal Welfare Centre at the Atlantic Veterinary College, University of Prince Edward Island, and the Canadian Veterinary Medical Association.

<http://www.upei.ca/%7Ecidd/intro.htm>

Online Mendelian Inheritance in Animals (OMIA) –Database compiled by F.W. Nicholas, Reprogen, Faculty of Veterinary Science, University of Sydney, Australia.

<http://www.angis.org.au/Databases/BIRX/omia/>

8. LIITTEET

[Liite 1: Karkeakarvaisen kettuterrierin rotumäärittelmä